

3ο ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ: Ακρόαση

Πηγές:

Δίσκος του έργου του Camille Saint-Saens, Op. 40, Dance Macabre.

Υλικά:

Τέσσερα (4) "θέματα" φω-το-γραφίες: ρολόι, φάντασμα/-βιολί, νεκροταφείο, σκελετός.

Μαγνητοφώνηση της εργασίας και ένα στέρεο για να παι-χθούν τα αποσπάσματα.

Φωτογραφίες οργάνων για συ-ζήτηση πάνω στη χροιά (π.χ. άρπα, βιολί).

Μουσική ορολογία:

*Χροιά
Dance macabre*

Περιεχόμενο

Το μάθημα αυτό σχεδιάστηκε για να αναπτύξει τη φαντασία (συνολική μνήμη) των παιδιών, την ικανότητα αναγνώρισης της χροιάς. Είναι κατάλληλο για την περίοδο της Αποκριάς. Οι μαθητές ακούν την εισαγωγή δυο λεπτών του έργου του Camille Saint-Saens, Op. 40, Dance Macabre και αναγνωρίζουν τα θέματα και τη χροιά. Προηγουμένως, οι μαθητές έχουν ενημερωθεί πάνω στις διαφορετικές χροιές διάφορων οργάνων (βιολί, τρομπέτα, φλάουτο) συμπεριλαμβάνοντας κάποιες αντιπροσωπευτικές τεχνικές εκτέλεσης {rizzicato στο βιολί, flutter (πτερύγισμα) στο φλάουτο}. Χρησιμοποιώντας οπτικές παραστάσεις για να παρουσιαστούν τα μουσικά θέματα της ιστορίας (προγράμματος), οι μαθητές οδηγούνται μέσω αυτών πώς να αναγνωρίσουν και να συσχετίσουν "ειδικές" χροιές με διαφορετικά θέματα από ιστορίες.

Αυτό το μάθημα είναι κατάλληλο για το πρώτο επίπεδο και χρειάζεται να διαθέσουμε μια ή δυο διδακτικές ώρες.

Σκοπός

Η προγραμματική μουσική είναι ένα σπουδαίο μέρος των διαφορών ειδών της μουσικής, με διαφορετικά όργανα να παίζουν διαφορετικούς ρόλους για αναπαράσταση μιας "ιστορίας" χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες χροιές. Οι ήχοι μπορούν να αναπτύξουν τη φαντασία των παιδιών και μπορούν να συσχετισθούν με μια γιορτή. Με αυτό το μάθημα η μουσική σκέψη των παιδιών, η κατανόησή της στη θεματική δομή της μουσικής, και η δημιουργική δραστηριότητα μπορεί να βελτιωθεί.

Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων της φαντασίας στη μουσική πρέπει να ενισχύεται.

Αντικειμενικοί στόχοι

Μετά από μια πετυχημένη ενασχόληση με το

3. Διαβάστε και αναλύστε το ποίημα για την ανάπτυξη ιστοριών για κάθε "θέμα" των φωτογραφιών.
4. Δημιουργήστε τέσσερα (4) σχεδιαγράμματα ή "φωτογραφίες των θεμάτων" για να εξηγήσετε μέσω αυτών το θεματικό υλικό της μουσικής. Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να πάρουν μια αντίληψη της ιστορίας μέσω της καθεμιάς φωτογραφίας. Η πρώτη εικόνα μπορεί να έχει μια ολοφάνερη παρουσίαση ενός ρολογιού, που δείχνει μεσάνυχτα. Η δεύτερη εικόνα μπορεί να παρουσιάζει ένα βιολί. Στη συνέχεια, διδάξτε το περιβάλλον ενός νεκροταφείου. Χρησιμοποιείστε τη φαντασία σας για το υπόλοιπο οπτικό υλικό.

Παρακάτω δίνονται 4 εικόνες, όσα και τα θέματα, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του θέματος-ακρόασης στην τάξη:

Μέθοδοι - Διαδικασίες

Μέρος 1ο:

1. Αρχίστε με μια συζήτηση για τη γιορτή των Απόκριων.
2. Παίξτε το απόσπασμα.
3. Παίξτε ξανά αυτό το απόσπασμα. Ζητήστε από [τους μαθητές να σκεφτούν εικόνες που προκαλεί η μουσική.
4. Οι μαθητές ανταλλάσσουν τις ιδέες τους για το τι φαντάστηκαν και περιγράφουν ποιο στοιχείο της μουσικής τους οδήγησε σε μια συγκεκριμένη εικόνα.

Μέρος 2ο:

1. Δείξτε ανακατεμένες τις εικόνες που φτιάξατε για την ακρόαση.
2. Επικεντρώστε την προσοχή της τάξης στις εικόνες. Ζητήστε από τους μαθητές να κατατάξουν τις εικόνες στη σωστή σειρά.
3. Ζητείστε από τους μαθητές να αναγνωρίσουν τις εικόνες με τα όργανα. Μπορεί με τις εικόνες

αυτές να θελήσετε να παρουσιάσετε τα όργανα και να βάλετε τη τάξη να ταιριάξει τις χροίες των αντίστοιχων οργάνων που παρουσιάζονται στις εικόνες αυτές.

Μέρος 3ο:

1. Συζητείστε πώς η φαντασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ειπωθεί μια ιστορία σε μουσικές συνθέσεις.

1.2. ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μαζί με το έργο της μουσικής παιδείας στην τάξη, πρέπει να τονωθούν και οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες στο σχολείο, με τη δημιουργία σχολικών παιδικών χορωδιών, βυζαντινών χορών, οι οποίοι θα καλλιεργούν την παραδοσιακή μουσική (χωρίς τάσεις παραφθοράς και αλλοίωσης του βυζαντινού μέλους), νεανικής ορχήστρας και, όπου είναι δυνατόν, με τη δημιουργία και με την καλλιέργεια, με τρόπο υπεύθυνο κι αυθεντικό, της δημοτικής μουσικής. Τα τραγούδια προτείνεται να επιλεγούν ανάμεσα από τα αυθεντικά λαϊκά τραγούδια των πολιτισμών και τα καταξιωμένα τραγούδια της έντεχνης μουσικής δημιουργίας.

Δεν αγνοούμε το γεγονός ότι υπάρχουν απαιτήσεις στη σχολική ζωή που πρέπει κι αυτές να καλυφθούν με κάποια τραγούδια (τραγούδια που συνδέονται με σχολικές γιορτές, με κάποια θεατρική παράσταση κτλ.), δε θεωρούμε όμως ότι το σκέλος αυτό μετέχει πάντα τόσο θετικά στο όλο πρόγραμμα μουσικής παιδείας.

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση Γ/2141/Δ/28-9-1981 οι ώρες που ασχολείται ο καθηγητής της Μουσικής για τη συγκρότηση της χορωδίας και της ορχήστρας συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά στο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα.

2. Α' ΤΑΞΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Η Μουσική στην Α' τάξη του Γενικού Λυκείου όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί έναν κλάδο του μαθήματος επιλογής "Αισθητική Αγωγή". Διδάσκεται μία ώρα ανά δεκαπενθήμερο και υπάρχει διδακτικό βιβλίο που βασίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών των μαθημάτων των τάξεων Α' και Β' του Ενιαίου Λυκείου για το σχολικό έτος 1998-99 (Φ.Ε.Κ. 327/3-4-1998/Τεύχος Β') με τίτλο «ΜΟΥΣΙΚΗ».

2.1. Σκοπός του μαθήματος

1. Να φέρει το μαθητή σε επαφή με το φαινόμενο της παγκόσμιας μουσικής συνείδησης.
2. Να βιώσει ο μαθητής τον ήχο ως σωματική έκφραση.
3. Να προσδιορίσει τον ήχο ως αντιληπτική ιδιότητα της λειτουργίας του εγκεφάλου.
4. Να προσεγγίσει τον ήχο, όταν μορφοποιείται ως έργο τέχνης.
5. Να συνειδητοποιήσει το φιλοσοφικό, τον κοινωνικό και τον ψυχολογικό ρόλο των μουσικών μορφωμάτων.
6. Να συμμετέχει στο μουσικό γίνεσθαι ως ακροατής και ως δημιουργός.
7. Να προσδιορίσει τον επικοινωνιακό ρόλο που παίζει η Μουσική.
8. Να αναζητήσει τον κοινό παρονομαστή της μουσικής "γεωγραφίας" με τις άλλες Τέχνες.
9. Να φανταστεί το μέλλον της Μουσικής και των εργαλείων της.

10. Να ανασυνθέσει τον πρωτογενή ήχο του παρελθόντος μέσα από την ενέργεια του λόγου.
11. Να αναδείξει την ιδιαιτερότητα της πολιτισμικής του ταυτότητας με τα στοιχεία της Ελληνικής συνείδησης που τη συνθέτουν.
12. Να αναπτύξει δεξιότητες, για να προσεγγίσει πρακτικά τις εφαρμογές, όπως ακούω, τραγουδώ παίζω και δημιουργώ με εργαλεία συνθετών.

2.2. Διδακτέα ύλη

- Μορφές και ρεύματα της Μουσικής στην εποχή μας: κεντροευρωπαϊκή Μουσική, Μουσική εξευρωπαϊκών πολιτισμών, Μουσική στην Αμερική, νέες τάσεις, ορχήστρες, συγκροτήματα και άλλα.
- Διαχρονική και συγχρονική επισκόπηση της Ελληνικής συνείδησης στη μουσική σκέψη. Αναλυτικά: τα ελληνικά Μαθηματικά στη Μουσική, τα ελληνικά θέματα στη μουσική δημιουργία, παλιοί και νέοι δημιουργοί, μουσικές γλώσσες στην ελληνική δημιουργία και άλλα.
- Ο φιλοσοφικός και ψυχολογικός ρόλος της μουσικής στις σύγχρονες κοινωνίες. Αναλυτικά: μικρά αποσπάσματα από έργα συγχρόνων διανοητών, τα οποία αφορούν τη φιλοσοφία και την ψυχολογία της Μουσικής στις μέρες μας.
- Οι νέες τεχνολογίες, ο ήχος και η εικόνα, τα μέσα ενημέρωσης, η Μουσική, οι επιστήμες και οι τέχνες, η παιδαγωγική της Μουσικής εκτός εκπαιδευτικού συστήματος, οι εκδόσεις για τη Μουσική, το διαδίκτυο στη Μουσική και άλλα.

Το θεωρητικό πλαίσιο περιλαμβάνει:

- **Μουσικές Έννοιες - Γνώσεις**
Μουσικές έννοιες, ιστορία, μορφολογία, κοινωνιολογική, φιλοσοφική και αισθητική ανάλυση ως κριτική του φαινομένου της Μουσικής και άλλα.
- **Μουσική πράξη - Δεξιότητες**
Πρακτικές εφαρμογές ως εξής:
Ακούω τραγούδι, κινούμαι, παίζω, δημιουργώ και συνθέτω.
- **Ανάπτυξη Δραστηριοτήτων**
Συγκρότηση φωνητικών και οργανικών συνόλων, επισκέψεις καλλιτεχνών στο σχολείο, επισκέψεις μαθητών σε συναυλίες, παραστάσεις, εκθέσεις και ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τη μουσική, συμμετοχή σε σχολικές γιορτές, διοργάνωση μουσικών εκδηλώσεων και άλλα.

Μέσα από τους τρεις παραπάνω παράγοντες, δηλαδή, θεωρία, πράξη και παράλληλες δραστηριότητες, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην Ελληνική μουσική σκέψη κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους και εκφράσεις της.

3. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Το βιβλίο αποτελείται από το βασικό κείμενο, τα μουσικά παραδείγματα-ανάλυσεις, το παράρτημα και το γλωσσάρι.

Το κείμενο ταξινομείται σε δεκατέσσερα κεφάλαια, στα οποία αντιστοιχούν

ένα ή περισσότερα παραδείγματα ή αναλύσεις, ώστε να συνδεθεί η θεωρία με την πράξη.

Βασική προϋπόθεση για τη μουσική του 20ού αιώνα είναι η κατανόηση της έννοιας της τονικότητας και του ρόλου της, ώστε να καταστεί δυνατή η εξέταση της διτονικότητας και της ατονικότητας.

Σε κάθε κεφάλαιο ο καθηγητής φροντίζει να επισημάνει τα χαρακτηριστικά των διάφορων μουσικών ρευμάτων που εξετάζονται, με σκοπό να μπορούν οι μαθητές να τα διακρίνουν. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το μουσικό ιδίωμα δεν είναι οικείο στους μαθητές, όπως στον ιμπρεσιονισμό, στον εξπρεσιονισμό και στο νεοκλασικισμό, το κείμενο είναι σύντομο, ώστε τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με την ίδια τη μουσική μέσα από την ανάλυση ή την εκτέλεση αντιπροσωπευτικών έργων. Οι μαθητές, αν είναι δυνατόν, να εκτελούν οι ίδιοι τα διάφορα έργα ή αν μπορούν, να παρακολουθούν ζωντανές συναυλίες. Κατά την ανάλυση να συμμετέχουν και οι μαθητές, να αναζητούν τα χαρακτηριστικά με βάση τα οποία κατατάσσεται το έργο στο ένα ή στο άλλο μουσικό ρεύμα. Αναλύσεις θα περιλαμβάνει και το βιβλίο του καθηγητή.

Σε μουσική οικεία στους μαθητές, όπως η μουσική της Αμερικής και το ροκ, το κείμενο είναι εκτεταμένο, επειδή οι μαθητές δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο πρόβλημα στην κατανόηση των χαρακτηριστικών. Είναι η μουσική την οποία θεωρούν δική τους υπόθεση.

Ύστερα από προγραμματισμό, μπορεί να ανατεθεί στους μαθητές η παρουσίαση των αντίστοιχων κεφαλαίων.

Οι διδάσκοντες κατευθύνουν τις ομάδες εργασίας και επεμβαίνουν μόνο, όταν υπάρχουν κάποιες δυσκολίες, όπως στα χαρακτηριστικά, στη μορφή των τραγουδιών και στα θέματα. Προτείνουν στους μαθητές τρόπους παρουσίασης που μπορούν να γίνουν με κείμενο ή με ζωντανό λόγο και μουσική (σε κασέτες κ.ά.), με χορό, με ζωντανές εκτελέσεις από τους ίδιους τους μαθητές ή από συγκρότημα, το οποίο θα προσκαλέσουν, με ομιλίες ειδικών, με βιντεοκασέτες, με οργάνωση συναυλιών που θα παρακολουθήσει η τάξη τους ή όλο το σχολείο, και με διάφορους άλλους τρόπους.

Οι μαθητές μόνοι τους ή σε συνεργασία με το διδάσκοντα μπορούν επίσης να παρουσιάσουν τα κεφάλαια για τον Κινηματογράφο, για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, για τη Δισκογραφία, με εργασίες (π.χ. για τις ταινίες οι οποίες προβάλλονται), με επίσκεψη σε στούντιο κινηματογράφου, τηλεόρασης, ραδιοφώνου, δισκογραφικής εταιρείας, με ομιλίες ειδικών στη τάξη κ.ά.

Για την ελληνική μουσική θα είχε ενδιαφέρον οι διδάσκοντες να προσκαλέσουν σύγχρονους Έλληνες δημιουργούς και πανεπιστημιακούς, ώστε να έρθουν οι μαθητές σε άμεση επαφή με αυτούς και να συνειδητοποιήσουν ότι υπάρχει σύγχρονη, σοβαρή ελληνική δημιουργία.

Στο κεφάλαιο "Ελληνικά μαθηματικά στη μουσική" επιχειρείται να ενισχυθεί η θέση της Αρχαίας Ελλάδας στον πολιτισμό γενικά και ιδιαίτερα στον τομέα της Μουσικής.

Το κεφάλαιο αυτό, όπως και της "Φιλοσοφίας", μπορούν να παρουσιαστούν

με τα παραδείγματά τους ως εργασία στην τάξη ή στο υπόλοιπο σχολείο.

Σημειώσεις:

1. Δεν είναι απαραίτητο να απομνημονεύουν οι μαθητές περισσότερα από τρία ονόματα σε κάθε ενότητα, εκτός αν το κρίνει ο διδάσκων ιδιαίτερα χρήσιμο.
2. Στο κεφάλαιο "Η μουσική στο Internet" πρέπει να δοθεί έμφαση στη σημασία του διαδικτύου για τη μουσική, εφόσον τα δεδομένα αλλάζουν διαρκώς. Αρκεί μια απλή αναφορά στα στοιχεία που περιλαμβάνονται.
3. Ύστερα από κάθε κεφάλαιο ακολουθούν πίνακες ζωγραφικής αντίστοιχης τεχντροπίας. Θα ήταν καλό να σχολιαστούν σε συνεργασία με τον καθηγητή των Εικαστικών. Βοηθητικό υλικό, ωστόσο, υπάρχει στο βιβλίο του καθηγητή, το οποίο έχει ετοιμαστεί και περιέχει αναλυτικές οδηγίες για κάθε κεφάλαιο (Στόχους, Προτεινόμενο Σχέδιο Μαθήματος, Προεκτάσεις και Βοηθητικό υλικό).

ΛΥΚΕΙΟ

Η **Αισθητική Αγωγή** στο Λύκειο είναι μάθημα Επιλογής (Α΄ τάξη Λυκείου) δύο ώρες την εβδομάδα. Περιλαμβάνει τα Εικαστικά, τη Μουσική και τα Στοιχεία Θεατρολογίας. Οι ώρες κατανέμονται ως εξής: 1 ώρα Εικαστικά εβδομαδιαίως και ανά 1 ώρα εβδομαδιαίως εναλλάξ για τα δύο άλλα αντικείμενα.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Διδάσκεται το βιβλίο μαθητή με τίτλο «*Εικαστικά Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ Λυκείου*» των Ό. Ζιρώ, Ο. Κούβου, Ε. Μερτζάνη, Ε. Μωραΐτου και Γ. Σιγάλα (ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ, Αθήνα: 2004).

Στο βιβλίο καθηγητή με τίτλο «*Εικαστικά Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ Λυκείου*» Βιβλίο Καθηγητή των Ό. Ζιρώ, Ο. Κούβου, Ε. Μερτζάνη, Ε. Μωραΐτου και Γ. Σιγάλα (ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ, Αθήνα: 2004) δίνονται εκτενείς οδηγίες.

Στο Γενικό Λύκειο με βάση το Προεδρικό Διάταγμα 60 (ΦΕΚ 65 / τ. Α΄ / 30-3-2005) άρθρο 3, η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή στα μαθήματα της Αισθητικής Αγωγής, τα οποία ανήκουν στην ομάδα Γ΄, δεν γίνεται γραπτώς. Ό,τι αναφέρουμε γενικώς για την αξιολόγηση των Εικαστικών στο Γυμνάσιο ισχύει και για το Γενικό Λύκειο, αλλά η βαθμολογία δίνεται σε δύο τετράμηνα.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Διδάσκεται το διδακτικό βιβλίο που βασίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών των μαθημάτων των τάξεων Α΄ και Β΄ του *ΓΕΝΙΚΟΥ Λυκείου* για το σχολικό έτος 1998-1999 (Φ.Ε.Κ. 327/3-4-1998/ Τεύχος Β΄) με τίτλο «*ΜΟΥΣΙΚΗ*».

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΑΣ

Διδάσκεται το βιβλίο μαθητή με τον τίτλο «*Στοιχεία Θεατρολογίας Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ Λυκείου Βιβλίο Μαθητή*» των Θ. Γραμματά, Τ. Μουδατσάκι, Π. Τζαμαργιά και Χ. Δερμιτζάκη (ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ, Αθήνα: 1999).

Το μάθημα δεν εξετάζεται γραπτώς (ωριαίο γραπτό διαγώνισμα). Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή στα Στοιχεία Θεατρολογίας λαμβάνει υπόψη τους στόχους που θέτει το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών και χρησιμοποιεί ποικιλία πρόσφορων μεθόδων, όπως εργασίες, πορτοφόλιο, projects, καθημερινή συμμετοχή και ενδιαφέρον, ολιγόλεπτα γραπτά τεστ κ.τ.λ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μάθημα επιλογής (δύο ώρες την εβδομάδα, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους).

Θα διδαχθεί το βιβλίο "ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ" των Όλγα Ζιρώ, Ελένη Μερτζάνη, Βασιλική Πετρίδου.

1. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι να φέρει το παιδί σε επαφή με τις σημαντικότερες περιόδους της Τέχνης και τα έργα της, ώστε να τα γνωρίσει και να καταστεί ικανό να αντιληφθεί τη σχέση της καλλιτεχνικής δημιουργίας με τη γενικότερη πολιτισμική εξέλιξη κάθε περιόδου.

2. ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ειδικότερα επιδιώκεται:

1. Να αποκτήσει το παιδί βασικές γνώσεις και προσλαμβάνουσες παραστάσεις από την περιοχή των Εικαστικών και εφαρμοσμένων Τεχνών.
2. Να αναπτύξει την ικανότητα να αντιλαμβάνεται με ευαισθησία και να προσεγγίζει τα έργα Τέχνης.
3. Να ευαισθητοποιηθεί σχετικά με το έργο Τέχνης, ώστε να κατανοήσει την αξία και τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ιδιαιτερότητα του έργου Τέχνης ως παγκόσμιου αγαθού.
4. Να αντιληφθεί τις αδιάκοπες αναζητήσεις της καλλιτεχνικής δημιουργίας στο παρελθόν και το παρόν ως αδιάσπαστης συνέχειας.
5. Να συνειδητοποιήσει ότι η Τέχνη είναι έκφραση των κοινωνικοοικονομικών, πολιτισμικών και άλλων παραμέτρων κάθε εποχής.
6. Να αποκτήσει την ικανότητα να αναγνωρίζει τις τεχνотροπίες των έργων της Τέχνης κάθε εποχής.
7. Να γνωρίσει τη ζωή και το έργο κορυφαίων καλλιτεχνών.
8. Να εκτιμήσει την Ιστορία Τέχνης ως επιστήμη.
9. Να αποκτήσει στοιχειώδεις μεθοδολογικές ικανότητες ιστορικού Τέχνης.

3. ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1. Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης.
2. Παλαιολιθική και Νεολιθική Τέχνη, Μεγάλοι αρχαίοι πολιτισμοί: Αίγυπτος και Μεσοποταμία.
- 3, 4, 5. Τέχνη του Αιγαίου-Τέχνη Ελληνική.
6. Ετρουσκική - Ρωμαϊκή εποχή.
7. Χριστιανική Τέχνη - Βυζάντιο, Ρωμανική, Γοτθική.

- 8, 9. Εξω-ευρωπαϊκή Τέχνη.
 10, 11. Αναγέννηση.
 12. Μπαρόκ - Ροκοκό.
 13, 14, 15. 19ος αιώνας, Αρχιτεκτονική - Πλαστική - Ζωγραφική.
 16, 17, 18, 19, 20. 20ός αιώνας.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι διδακτικές ενότητες δίνουν έμφαση στην Ελληνική και την Ευρωπαϊκή Ιστορία Τέχνης και αναφέρονται σε εξωευρωπαϊκούς πολιτισμούς ξεκινώντας από την προϊστορία και φτάνοντας έως σήμερα.

Έχουν επιλεγεί οι σημαντικότερες περιόδους και από αυτές ορισμένα σημαντικά έργα και οι δημιουργοί τους, ώστε ο μαθητής μέσω της ανάλυσης των έργων και κάποιων συντόμων πληροφοριών να μπορέσει να εμβαθύνει σε έργα-σταθμούς, που θα του δείξουν την ιστορική συνέχεια της καλλιτεχνικής δημιουργίας αλλά και τη σύνδεσή της με το κοινωνικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Προσεγγίζονται κυρίως τρεις μορφές τέχνης: η ζωγραφική, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική. Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στη μοντέρνα και στη σύγχρονη τέχνη, ώστε ο μαθητής να κατανοήσει επίσης τους σημερινούς προβληματισμούς της τέχνης.

Η διδασκαλία γίνεται με κέντρο το ίδιο το έργο της τέχνης και μάλιστα το αυθεντικό, όταν αυτό είναι δυνατόν. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος πρέπει να χρησιμοποιείται πλούσιο οπτικό υλικό. Έως ότου παραχθεί και να διανεμηθεί από το ΥΠΕΠΘ το κατάλληλο υλικό, οι διδάσκοντες πρέπει να φροντίσουν, ώστε να ενισχύεται η διδασκαλία με slides, αφίσες, βιντεοκασέτες και βιβλία Ιστορία Τέχνης. Να οργανωθούν επίσης επισκέψεις σε πινακοθήκες, μουσεία, γκαλερί, αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και αλλού.

Πέρα από τη διδασκαλία του έργου τέχνης η Ιστορία Τέχνης πρέπει να διδάσκεται ως έρευνα. Οι μαθητές πρέπει να είναι ενεργητικοί, να θέτουν ερωτήματα, να συζητούν, να εκφράζουν απόψεις να γίνουν "ερευνητές". Μπορούν για παράδειγμα να κάνουν εργασίες πάνω σε θεματική ιστορία τέχνης, όπως "τέχνη και θρησκεία", "τέχνη και σύμβολα", "διακοσμητικές τέχνες" κ.ά.

Οι μαθητές μπαίνουν στο ρόλο του ιστορικού της τέχνης. Βρίσκουν τοπικά ή άλλα θέματα τέχνης, ιστορικά ή σύγχρονα όπως από την παραδοσιακή τέχνη, από σύγχρονους τοπικούς καλλιτέχνες, αρχαιολογικούς χώρους κ.ά., τα μελετούν, γράφουν εργασίες, οργανώνουν εκθέσεις και τα παρουσιάζουν. Παράλληλα μπορούν όσο επιθυμούν να σκισάρουν, να ζωγραφίσουν, να αναπαραγάγουν, να αντιγράψουν έργα, να συμπληρώσουν εικόνες ή θραύσματα, να αποτυπώσουν, να γράψουν κριτικές, εντυπώσεις, άρθρα, αναλύσεις έργων κ.ά.

Οι συνθήκες βεβαίως του μαθήματος δεν είναι οι προσφορότερες. Στη Γ' Λυκείου οι περισσότεροι μαθητές προετοιμάζονται για τις μεταλυκειακές σπου-

δές τους και δε διαθέτουν επιπλέον χρόνο για εμβάθυνση στην Ιστορία της Τέχνης. Γι' αυτό αλλά και για λογούς ουσίας πρέπει να γίνει κατανοητό από διδάσκοντες και από μαθητές ότι το μάθημα της Ιστορίας της Τέχνης δεν πρέπει να προσφέρει πληροφορίες προς αποστήθιση, αλλά κυρίως να γίνει οδηγός προσέγγισης, ανάλυσης και κατανόησης του ιστορικού και του σύγχρονου έργου τέχνης.

Εάν ο μαθητής γνωρίσει σε βάθος ορισμένα χαρακτηριστικά έργα, μπορεί με αυτά ως αναφορά να προσεγγίσει πολλά παρόμοια, άγνωστα σ' αυτόν, έργα.

Το μάθημα, όπως ήδη αναφέρθηκε, πρέπει να επικεντρώνεται στο ίδιο το έργο της τέχνης. Το έργο που επιλέγεται ως κατάλληλο παράδειγμα αναλύεται διεξοδικά (περιγραφή, μορφική ανάλυση, ερμηνεία, βαθύτερο νόημα, αξιολόγηση) από το διδάσκοντα και από τους μαθητές, οι οποίοι εκφράζουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα και με εφαρμογή κριτηρίων.

Η ανάλυση των έργων συμπληρώνεται με ιστορικές και κοινωνικές πληροφορίες, ώστε να γίνει σφαιρικότερα η προσέγγισή του. Οι συζητήσεις μπορούν να επεκταθούν με την κατάλληλη ευκαιρία και σε γενικότερες αισθητικές προσεγγίσεις για την Τέχνη και για τη σχέση της με αλλά κοινωνικά φαινόμενα. Προσεγγίζουμε δηλαδή το ειδικό και καταλήγουμε στο γενικό και στα συμπεράσματα, και όχι το αντίθετο.

Να προσεχθεί ιδιαίτερα ότι κατά τη διδασκαλία της Ιστορίας Τέχνης πρέπει να αποφεύγονται οι γενικότερες αναφορές, οι οποίες, εάν δεν επεξηγούνται κατάλληλα οδηγούν αναπόφευκτα στην αποστήθιση. Αντιθέτως, πρέπει να επεξηγούνται επακριβώς τα χαρακτηριστικά των περιόδων ή των τεχνοτροπιών με πολύ συγκεκριμένα παραδείγματα πάνω σε χαρακτηριστικά και εύγλωττα εικαστικά έργα τέχνης, στα οποία δεικνύονται όλα τα χρήσιμα στοιχεία και οι λεπτομέρειες και αποδεικνύονται οι γενικεύσεις.

Κατάλληλες ασκήσεις, όπως "Βάλτε σε σωστή χρονολογική σειρά αυτά τα έργα", "Προσδιορίστε τοπικά, χρονικά και υφολογικά αυτά τα έργα", "Βρείτε ένα έργο με κοινωνικό σχολιασμό, αναλύστε και παρουσιάστε το σχολιασμό του", "Περιγράψτε αυτό το αντικείμενο, προσδιορίστε τη χρήση του, τα υλικά, τη φόρμα του, την υφή και τα χρώματά του", "Να συγκρίνετε δύο έργα διαφορετικής εποχής", και άλλες, κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών.

Η διδασκαλία πρέπει να οργανώνεται έτσι, ώστε να έχει ολοκληρωθεί έως τις διακοπές των εορτών του Πάσχα. Το επόμενο χρονικό διάστημα διατίθεται σε επαναλήψεις, προβολές, οργάνωση εκθέσεων κ.τ.λ.

Η διδασκαλία της Ιστορίας της Τέχνης ως έργο Τέχνης

Η παρουσίαση και ανάλυση ορισμένων έργων τέχνης, πολλών ή λίγων, δε σημαίνει Ιστορία τέχνης. Για να αποκτήσουν οι μαθητές γνώση, κατανόηση και κυρίως την "αίσθηση" της ιστορίας της τέχνης πρέπει οι παρουσιάσεις αυτές να μη γίνονται αποσπασματικά ή απλώς να ακολουθούν μια χρονολογική αλληλου-

χία. Βάση για την ιστορική κατανόηση είναι βεβαίως οι ιστορικές πληροφορίες, οι πληροφορίες για τις τεχνολογίες και για τα έργα και άλλες όπως: από ποιον δημιουργήθηκε το έργο, για ποιον, πότε και πού, πώς τα υποδέχθηκε το κοινό της εποχής του κ.τ.λ., αλλά το κύριο είναι να ειδωθεί το έργο μέσα στην πολιτισμική του συνάφεια (context). Να ειδωθούν δηλαδή οι σχέσεις, οι συνδέσεις και οι αλληλοεξαρτήσεις με το στενότερο περιβάλλον αλλά και με το ευρύτερο, με την κουλτούρα και τον πολιτισμό που το γέννησε. Η "Σχολή των Αθηνών" του Ραφαέλ δεν μπορεί να κατανοηθεί εάν δεν ανατρέξει ο μαθητής στις συνθήκες και την ουσία του ουμανισμού της Αναγέννησης και δε γίνει μια στοιχειώδης ερμηνεία στη φιλοσοφία της και στις νεοπλατωνικές θεωρίες.

Πολύ δυσκολότερο είναι να κατανοηθεί μια συγκεκριμένη υδατογραφία ή ξυλογραφία της Κίνας ή της Ιαπωνίας. Ενός άλλου διαφορετικού από τον Ευρωπαϊκό δηλαδή, πολιτισμό, μια που δεν καταλαβαίνουμε το ποιητικό κείμενο που συχνά συμμετέχει οργανικά στη σύνθεση της εικόνας, ούτε κατανοούμε συχνά το θέμα, ή τον τρόπο θέασης ενός έργου ζωγραφισμένο σε αρκετά μέτρα μήκος και τυλιγμένο σε κύλινδρο (ειλητάριο). Εάν δεν αναφερθούμε στη φιλοσοφία του Ζεν, που διέπει την ουσία αυτών των έργων, θα περιοριστούμε δραματικά να αντιμετωπίσουμε το έργο μόνο ως μορφή και μορφικά στοιχεία.

Όλα αυτά πρέπει να ενοποιηθούν οργανικά σε μια περιήγηση σε εποχές, τόπους, πολιτισμούς, καλλιτέχνες και έργα.

Η διδασκαλία της Ιστορίας της Τέχνης ως πληροφορία

Οι πληροφορίες που επιδιώκουν να μεταδώσουν στο μαθητή όλα τα μαθήματα του σχολείου συνολικά, είναι τεράστιας έκτασης. Όλη αυτή η γνώση δεν είναι δυνατόν να αφομοιωθεί και να εμπεδωθεί από τους μαθητές. Η διδασκαλία της Ιστορίας της τέχνης δεν πρέπει να έχει υπέρμετρες φιλοδοξίες και να προσφέρει μεγάλο όγκο πληροφοριών. Ορισμένες πληροφορίες είναι βεβαίως εντελώς απαραίτητες να δοθούν στους μαθητές. Μπορεί από μόνα τους τα έργα, λόγω της ιδιαίτερης φύσης της τέχνης να μεταδίδουν στον ευαίσθητο θεατή πληροφορίες μέχρι ενός σημείου, όπως μεταδίδουν μηνύματα και προκαλούν συναισθήματα, αλλά αυτό δε συγκροτεί τη σφαιρική και συστηματική γνώση της ιστορίας της τέχνης.

Ο περιορισμός της έκτασης της ύλης, και η επιλογή μόνο ορισμένων σημαντικών θεμάτων αφήνει αναγκαστικά αδίδακτα πολλά θέματα Ιστορίας τέχνης εξίσου σπουδαία και σημαντικά. Η επιλογή αυτών των θεμάτων θα πρέπει να οδηγεί στην κατανόηση της Ιστορίας της τέχνης. Ας δούμε ένα παράδειγμα. Η επανάσταση στο νατουραλιστικό τρόπο της απεικόνισης που έκανε ο Τζιότο δεν μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητή από το σημερινό μαθητή, γιατί ο σημερινός μαθητής είναι εξοικειωμένος με εικόνες απείρως πιο πιστές στην εξωτερική πραγματικότητα όπως η φωτογραφία, ο κινηματογράφος, η virtual reality κ.ά.

Εάν όμως ο Τζιότο συγκριθεί αφενός μεν με τη στυλιζαρισμένη βυζαντινή

τέχνη που κυριαρχούσε ως εικόνα στους προηγούμενους αιώνες και αφετέρου με την εξελιγμένη παραστατική πιστότητα του Μιχαήλ Άγγελου τότε ο Τζιότο θα βρει την ουσιαστική του θέση στην κατανόηση της εξελικτικής πορείας της ιστορίας της τέχνης, από τους μαθητές.

Να έχουμε πάντα υπόψη μας ότι οι πληροφορίες απευθύνονται στις γνωστικές δυνατότητες δεκαπεντάχρονων μαθητών και γι' αυτό πρέπει να είναι αντίστοιχου επιπέδου.

Η διδασκαλία της Ιστορίας της Τέχνης ως ερμηνεία

Οι ικανότητες ερμηνείας των έργων από τους μαθητές, αποκτούνται με συχνές ασκήσεις ερμηνείας σε διάφορα έργα. Οι μαθητές ερευνούν το θέμα και τις λεπτομέρειές του, το νόημα, το μήνυμα σε σχέση με την εποχή του και σε σχέση με τη σημερινή εποχή, ενημερώνονται για τις απόψεις των ιστορικών για το έργο, δίνουν τις δικές τους απόψεις για το βαθύτερο νόημα, μεταφέρονται νοητά στον τόπο και το χρόνο του έργου. Όμως επειδή "κανένα μέρος της καλλιτεχνικής κληρονομιάς δεν μπορεί να έχει προσωπικό νόημα για τα παιδιά παρά μόνο όταν συνδέεται με την ίδια τη ζωή", οι μαθητές "πρέπει να στηριχθούν στην προσωπική τους εμπειρία για να κατανοήσουν το έργο των καλλιτεχνών".

Παράλληλα θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη προσπάθεια να κατανοήσουν οι μαθητές ότι διαφορετικά σημασιοδοτούνται και λειτουργούν πολλές ιστορικές έννοιες από ότι λειτουργούσαν σε άλλες εποχές. Ασκήσεις ερμηνείας είναι σημαντικό να γίνονται, επίσης, σε σημερινά καθημερινά αντικείμενα όπως για παράδειγμα τα ρούχα των μαθητών σε σύγκριση με ρούχα περασμένης μόδας ή με ρούχα άλλων εποχών. Τα ρούχα των χίπις ανοίγουν μια μεγάλη συζήτηση για το πώς αυτά εξέφρασαν τις ιδέες του χιπισμού και την εποχή τους. Ένα κέντημα, ένα πλεκτό μας δείχνουν ότι οι γυναίκες που τα δημιουργούσαν περνούσαν διαφορετικά το χρόνο τους. Την ίδια άποψη προβάλλει και ο R. Arnheim: "Σε κάθε εικόνα μπορούμε να διακρίνουμε στοιχεία έργου τέχνης και κάθε έργο τέχνης μπορεί να μας δώσει πολλές άλλες πληροφορίες (ήθη, συμπεριφορές, κουλτούρα κ.τ.λ.)". Το έργο τέχνης αλλά και τα περισσότερα αντικείμενα είναι ερμηνεία μιας ιδέας, μιας άποψης ή μιας φιλοσοφίας.

Η μελέτη των αντικειμένων μιας συλλογής που έχουν φτιάξει οι μαθητές, η διερεύνηση της έννοιας της συλλογής, η περιγραφή των οπτικών αλλαγών από αντικείμενο σε αντικείμενο μέσα στο χρόνο θα βοηθήσουν στην κατανόηση και στην ερμηνεία των συλλογών των έργων τέχνης από συλλέκτες, μουσεία, γλυπτοθήκες κ.τ.λ.

Η ερμηνεία προϋποθέτει μελέτη και γνώση. Για παράδειγμα για να κατανοηθεί το έργο "Ιουδήθ και Ολοφέρνης" πρέπει να πληροφορηθεί ο μαθητής την ιστορία της Ιουδήθ και του Ολοφέρνη και για ποιο λόγο η Ιουδήθ τον αποκεφάλισε. Αλλά και στα συνθετότερα επίπεδα ερμηνείας χρειάζεται ευρύτερη γνώση.

Η διδασκαλία της Ιστορίας της Τέχνης ως έρευνα

Η έρευνα στην Ιστορία της τέχνης περιλαμβάνει πολλούς τομείς όπως ο καθορισμός ιστορικών γεγονότων, η ανάπτυξη ιστορικών ερμηνειών κ.τ.λ. Στην τάξη μπορούμε να διδάξουμε ιστορία της τέχνης μέσω της επανάληψης ερευνών που έχουν γίνει ήδη. Οι μαθητές μπορούν να γράψουν μια εργασία αφού διαβάσουν, αναλύσουν, συνθέσουν, συμπεράνουν και καταλήξουν σε μια άποψη όπως π.χ. να συγκρίνουν έργα αναγέννησης με έργα μπαρόκ ή να βάλουν έργα σε ομάδες και τις ομάδες σε χρονολογική σειρά. Μπορούν όμως να ασχοληθούν και με έρευνες που γίνονται για πρώτη φορά π.χ. να θέσουν νέες ερωτήσεις για έργα του παρελθόντος ή να παρουσιάσουν τοπική τέχνη, αντικείμενα ντιζάιν, μόδα κ.τ.λ. Έρευνες εννοείται βεβαίως στα πλαίσια του χρόνου και των δυνατοτήτων των εργασιών των μαθητών. Ερωτήσεις που οδηγούν σε έρευνα για να δοθούν κατάλληλες απαντήσεις είναι για παράδειγμα, από ποιον δημιουργήθηκε το έργο, για ποιον, πότε και πού. Η ερώτηση: πώς ήταν όταν φτιάχτηκε, οδηγεί, επίσης, σε έρευνα για μια νοητή και πραγματική ανακατασκευή με μοντέλο ή σχέδιο. Εκτός από τα έργα τέχνης ένα σπασμένο παιχνίδι μπορεί να οδηγήσει στην ανακατασκευή του για να διαπιστωθεί πώς ήταν καινούργιο.

Γενικά η προσοχή στις λεπτομέρειες είναι η βάση της έρευνας στην Ιστορία της τέχνης. Οι μαθητές εξηγούν, προστρέχουν σε πηγές, κάνουν γενικεύσεις και καταλήγουν σε συμπεράσματα.

Η συνέντευξη ως ερευνητική διαδικασία, ενδείκνυται επίσης για τους μαθητές. Αυτοί συζητούν με γονείς, παππούδες, γείτονες ή άλλους και ενημερώνονται για μιαν εποχή που δεν έζησαν, ώστε να εξηγήσουν μια τεχνοτροπία ή ένα στυλ, έναν τρόπο ντυσίματος ή συμπεριφοράς.

Με αφορμή ένα έργο με θέμα έναν άντρα με καπέλο (π.χ. Μαγκρίτ) μπορούν να παρακινηθούν να πάρουν συνεντεύξεις για να διαπιστώσουν το τι σημαίνει για την κοινωνία το καπέλο που φορούσαν κάποτε όλοι οι άντρες (π.χ. ένδειξη σεβασμού, ή ασέβειας).

Οι διαφορετικοί τρόποι διδασκαλίας που αναφέρθηκαν και που ο κάθε τρόπος επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη οπτική έγινε για λόγους ανάλυσης, κατανόησης και ταξινόμησης. Η διδασκαλία είναι ορθότερο να εμπεριέχει ποικιλία τρόπων και να εστιάζει στην καταλληλότερη για το εξεταζόμενο θέμα οπτική. Η ιστορία τέχνης ως επιστήμη απαιτεί όχι μόνο τη θεωρία και την πληροφορία αλλά και τον πειραματισμό και την εμπειρία.

Σχεδιάζοντας μια ενότητα μαθημάτων

Θα αναφερθούμε στο σχεδιασμό μιας ενότητας μαθημάτων και ενός μονόωρου μαθήματος, σχεδιασμοί που εντάσσονται στο προγραμματισμό διδασκαλίας της ύλης και στην προετοιμασία του διδάσκοντος. Η ενότητα μαθημάτων είναι μια σειρά μαθημάτων γύρω από μια κοινή ιδέα, με τρόπο που το ένα μάθη-

μα να ενισχύει το άλλο. Τα μαθήματα της ενότητας έχουν μια ακολουθία χρονολογική και ακολουθούν την αρχή να χτίζεται το επόμενο πάνω στην κατανόηση του προηγούμενου.

Για να σχεδιαστεί μια ενότητα μαθημάτων θα πρέπει κατ' αρχάς να έχει μελετηθεί το πρόγραμμα σπουδών και συγκεκριμένα: α) Οι σκοποί, οι επιδιώξεις και οι στόχοι του μαθήματος της ιστορίας της τέχνης, β) η συνολική έκταση της διδακτέας ύλης, γ) η ακολουθία της ύλης και δ) ο προτεινόμενος διαχωρισμός των ενότητων του προγράμματος.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Ιστορίας της τέχνης αποτελείται από αρκετές ενότητες μαθημάτων. Αυτές οι ενότητες διέπονται από ορισμένες σχέσεις. Από αυτές τις ίδιες σχέσεις διέπονται και τα μαθήματα που συνθέτουν μια ενότητα μαθημάτων. Αυτές οι σχέσεις μπορεί να ποικίλουν από μία σχετική ανεξαρτησία ανάμεσα στα μαθήματα μιας ενότητας, έως μια πλήρη συγχώνευση αυτών των μαθημάτων σε ένα ενιαίο σύνολο με διάφορους τρόπους.

Ας δούμε ένα παράδειγμα: Προγραμματισμός διδασκαλίας ενότητας μαθημάτων με θέμα "Αναγέννηση". Ο χρονικός προγραμματισμός διδακτέας ύλης μπορεί να διαρθρωθεί ως εξής:

α) Να διδαχθούν οι τρεις αιώνες της Αναγέννησης, ο 14ος, ο 15ος και ο 16ος σε τρία μαθήματα και ειδικότερα να διδαχθεί από ένας αιώνας σε κάθε μια διδακτική ώρα. Σε κάθε αιώνα να διδάσκεται η ζωγραφική, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική, αυτού του αιώνα.

β) Να διδαχθεί η ζωγραφική και των τριών αιώνων στο πρώτο μάθημα, η γλυπτική στο δεύτερο και η αρχιτεκτονική στο τρίτο.

γ) Να διδαχθεί στο πρώτο μάθημα η φιλοσοφία της Αναγέννησης, να γίνει σύγκριση με μεσαιωνικά έργα και να παρουσιαστούν ορισμένοι σημαντικοί καλλιτέχνες και έργα τους. Στο δεύτερο να παρουσιαστούν ορισμένοι άλλοι σημαντικοί καλλιτέχνες και έργα τους και στο τρίτο εκτός της παρουσίασης ορισμένων ακόμη καλλιτεχνών να γίνει σύγκριση και εισαγωγή σε μπαρόκ και μανιερισμό κ.τ.λ.

δ) Να διδαχθεί στο πρώτο ο Μιχαήλ Άγγελος και το έργο του μαζί με μια σύντομη εισαγωγή στην Αναγέννηση, στο δεύτερο ο Ραφαήλ και στο τρίτο ο Λεονάρντο ντα Βίντσι.

ε) Να διδαχθεί με οποιαδήποτε άλλη δομή βάσει της επιλεγμένης γενικότερης διδακτικής προσέγγισης και της διάταξης της ύλης.

Σχεδιάζοντας ένα μάθημα

Το σχέδιο του μαθήματος είναι ένα είδος "σεναρίου" που περιγράφει την πορεία ενός ωριαίου μαθήματος. Αυτό καθορίζεται αφού το μάθημα ενταχθεί σε μια ενότητα και μια αλληλουχία μαθημάτων.

Στο σχέδιο του μαθήματος προσδιορίζονται γενικώς:

α) οι συγκεκριμένοι στόχοι του μαθήματος,

β) οι δραστηριότητες που θα συμπεριληφθούν και θα πραγματοποιηθούν, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι,

γ) οι πηγές όπου θα προστρέξει ο διδάσκων για να οργανώσει τη διδακτέα ύλη του και να πραγματοποιήσει τη διδασκαλία τους και οι πηγές που θα προτείνει στους μαθητές για να βοηθηθούν με τη σειρά τους στις δικές τους μαθησιακές δραστηριότητες.

Προσδιορίζονται ακόμα:

δ) οι όροι και οι έννοιες που θα διδαχθούν και ο τρόπος διδασκαλίας τους,

ε) τα εποπτικά υλικά που θα χρησιμοποιηθούν από το διδάσκοντα και από τους μαθητές,

στ) οι προεκτάσεις και η σύνδεση του μαθήματος (διαθεματικότητα, συγκρίσεις κ.τ.λ.),

ζ) κάθε τι άλλο που, προβλεπόμενο θα συμβάλει στην ομαλή και επιτυχημένη διεξαγωγή του μαθήματος (οργάνωση χώρων διδασκαλίας, προβολές κ.τ.λ.),

η) Οι προσφορότεροι τρόποι παρακολούθησης και αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Ο μαθητής αξιολογείται βάσει των στόχων που περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών με ποικιλία πρόσφορων μεθόδων, όπως πραγματοποίηση συνθετικής εργασίας, καταγραφή του καθημερινού ενδιαφέροντος και της συμμετοχής του στο μάθημα κ.τ.λ., αλλά και με γραπτά τεστ ολιγόλεπτα ή ωριαίες γραπτές εξετάσεις.

Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει δύο κατηγορίες ερωτήσεων. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται ερωτήσεις (όχι λιγότερες από δύο) που μπορούν να αναλύονται σε υποερωτήματα και ελέγχουν την κατοχή της διδαχθείσας ύλης και την κατανόησή της. Ειδικότερα, βάσει του Προεδρικού Διατάγματος 60 (ΦΕΚ 65 / τ. Α' / 30-3-2005), άρθρο 15, παρ. Ε, περιλαμβάνονται δύο θέματα που μπορούν να αναλύονται σε ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχονται οι ιστορικές γνώσεις των μαθητών (ιστορικές έννοιες, ιστορικά γεγονότα, χρονολογίες, δράση ιστορικών προσώπων, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά φαινόμενα κ.τ.λ.) και η κατανόησή τους.

Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται ερωτήσεις (όχι λιγότερες από δύο) που ελέγχουν τη συνθετική και κριτική ικανότητα του μαθητή και απαιτούν συνδυασμό γνώσεων. Ειδικότερα, βάσει του ανωτέρω Προεδρικού Διατάγματος, τίθενται δύο τουλάχιστον θέματα που απαιτούν σύνθεση ιστορικών γνώσεων και κριτική ικανότητα (αξιολογήσεις ιστορικών γεγονότων ή ιστορικών προσώπων, ανάλυση αιτιών ή συνθηκών που συντέλεσαν στη διαμόρφωση και εξέλιξη σημαντικών ιστορικών φαινομένων κ.τ.λ.). Στην περίπτωση αυτή μπορούν να χρησιμοποιούνται και ερωτήσεις επεξεργασίας ιστορικού υλικού, το οποίο δίνεται στους μαθητές σε φωτοτυπία. Το υλικό αυτό αφορά γραπτές ιστορικές πηγές, εικαστικά έργα, χάρτες, διαγράμματα κ.τ.λ. που χρησιμοποιούνται ως

αποδεικτικά στοιχεία ή ως μέσα άντλησης στοιχείων για την εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων.

Θα πρέπει να προσεχθεί ότι η Ιστορία Τέχνης εκτός από το ιστορικό μέρος περιλαμβάνει τον τομέα Τέχνη. Αυτό σημαίνει ότι κύριο βάρος στη διδασκαλία αλλά και στην αξιολόγηση, προφορική και γραπτή, πρέπει να δοθεί στην τέχνη (μορφολογικά στοιχεία, ανάλυση, νόημα, περιεχόμενο, αναγνώριση ύφους, κατανόηση, ερμηνεία κ.τ.λ.).

6. Βιβλίο καθηγητή

Το βιβλίο μαθητή «Ιστορία Τέχνης» συνοδεύεται από βιβλίο καθηγητή των ιδίων συγγραφέων. Το βιβλίο καθηγητή διατίθεται από τον ΟΕΔΒ και περιλαμβάνει συγκεκριμένες οδηγίες, σχέδια μαθημάτων και επιπλέον πληροφορίες και κείμενα.

ΣΧΕΔΙΟ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ

Π. ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ - Ν. ΣΤΕΦΟΥ, Βιβλίο Καθηγητή

Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Μάθημα επιλογής (2 ώρες την εβδομάδα,
καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)**

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Η βάση του μαθήματος είναι η πρακτική εξάσκηση και η απόκτηση δεξιοτήτων στο σχέδιο εκ του φυσικού. Δεν έχει συγγραφεί βιβλίο μαθητή.

Μέσα στο βιβλίο του Καθηγητή υπάρχουν βασικές οδηγίες που απευθύνονται στον διδάσκοντα και αφορούν τους στόχους και τη διεξαγωγή του μαθήματος. Υπάρχουν επίσης σημειώσεις που απευθύνονται στο μαθητή και μπορούν να φωτοτυπηθούν και να μοιραστούν στους μαθητές.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Στο Ελεύθερο Σχέδιο η γραπτή εξέταση συνίσταται στη γραφική αναπαράσταση ενός φυσικού αντικειμένου, το οποίο τοποθετείται σε ορατό σημείο εντός του χώρου εξέτασης. Οι μαθητές σχεδιάζουν με ελεύθερο τρόπο και σε συνθήκες διάχυτου φωτισμού το αντικείμενο. Πρέπει να διακρίνουν στο θέμα τους τις αναλογίες των αντικειμένων και τις αναλογίες σε σχέση με το όλο και αν τις παραστήσουν στο χαρτί τους αρμονικά, έτσι ώστε να έχουν σαφήνεια και συμμετρία με τα πραγματικά αντικείμενα. Επίσης να προσέξουν την αρμονία μέσα στη σχεδιαστική επιφάνεια. Να αποδώσουν επίσης απλοποιημένα σε λίγους τόνους τις φωτεινές και σκοτεινές επιφάνειες και τους όγκους που συνθέτουν το θέμα. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο μαύρα μολύβια ή άλλα υλικά.

Η βαθμολόγηση του Ελεύθερου Σχεδίου γίνεται με κριτήρια:

- α) Τη δυνατότητα για οργάνωση της σχεδιαστικής επιφάνειας, δηλαδή την τοποθέτηση του θέματος και τη σύνθεσή του.
- β) Τη σχεδιαστική ακρίβεια των αναλογιών και των κλίσεων του θέματος.
- γ) Τις τονικές διαβαθμίσεις του θέματος.
- δ) Τη γενική εικόνα του θέματος.

ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

(2 ώρες την εβδομάδα, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)

Θα διδαχθεί το βιβλίο **"ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ"** Β' Ενιαίου Λυκείου των *Α. Μονεμβασίτου, Γ. Παυλίδη, Α. Παυλίδου*. Υπάρχει βιβλίο καθηγητή.

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο σκοπός του μαθήματος του Γραμμικού Σχεδίου της Β' τάξης Γενικού Λυκείου είναι να αποκτήσουν οι μαθητές τις ικανότητες εκείνες που θα τους επιτρέψουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα του σχεδίου για να κατανοούν σχεδιασμένα γεωμετρικά σχήματα, αντικείμενα και μορφές, καθώς και να απεικονίζουν τα παραπάνω σε σχέδια. Η σχεδίαση θα γίνεται σύμφωνα με τις καθιερωμένες συμβάσεις και συμβολισμούς, με τη χρησιμοποίηση των κατάλληλων οργάνων, μέσων και υλικών.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Επειδή οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με το Σχέδιο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή, ώστε από τα πρώτα μαθήματα να αντιληφθούν με σαφήνεια τη φύση και το αντικείμενο του μαθήματος, καθώς και τα απαραίτητα όργανα και υλικά.

Η υποδομή διδασκαλίας του μαθήματος (αίθουσα σχεδιαστηρίου, εποπτικό υλικό και μέσα παρουσίασής του, σχεδιαστήρια, ερμάρια κτλ.) πρέπει επίσης να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας τόσο του Σχολείου όσο και του διδάσκοντος το μάθημα.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών που ακολουθεί αναφέρεται στο "Τεχνικό Σχέδιο", που διδάσκεται ως μάθημα επιλογής στη Β' και Γ' τάξη της Τεχνολογικής Κατεύθυνσης του Γενικού Λυκείου και που οι ώρες διδασκαλίας του είναι δύο (2) την εβδομάδα για κάθε τάξη.

Περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά-φυσιογνωμία του Σχεδίου, το διδακτικό περιεχόμενο ως απόρροια των εκπαιδευτικών σκοπών και ειδικότερων στόχων που τίθενται στο Πλαίσιο αυτό, καθώς και τη διδακτική και αξιολογική προσέγγιση του μαθήματος, με ιδιαίτερη έμφαση στην καθημερινή άσκηση που παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην επίτευξη των σκοπών που έχουν τεθεί.

2. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ-ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

2.1. Το Τεχνικό Σχέδιο έχει χαρακτηριστεί ως «η Γλώσσα της Τεχνολογίας». Πρόκειται για έναν κώδικα γραφικής επικοινωνίας (χωρίς ή με ελάχιστες λέξεις) με συγκεκριμένους κανόνες και συμβολισμούς τυποποιημένους διεθνώς και χαρακτηρίζεται από ακρίβεια, σαφήνεια και συντομία.

Η χρησιμότητά του στον τομέα των τεχνολογικών εφαρμογών είναι καθοριστική, αφού είναι ένα απαραίτητο στάδιο στην όλη διαδικασία από τη σύλληψη και τη μελέτη μιας ιδέας ως την υλοποίηση και την αξιοποίησή της. Με τη γενικότερη έννοια οι εφαρμογές του Σχεδίου καλύπτουν ένα ευρύτερο φάσμα της καθημερινής ζωής, αφού ένα πλήθος πληροφοριών και σημάνσεων παρέχεται με τη βοήθεια σκίτσων και γραφημάτων.

Το Ελεύθερο Σχέδιο είναι μια συστηματική μέθοδος που αναπτύσσεται στον άξονα παρατηρώ - αναλύω - συνθέτω, δηλαδή, μια μέθοδος θεώρησης των πραγμάτων που εξαρτάται από σχέσεις και λογικούς υπολογισμούς σαν και αυτούς που κάνουμε στην καθημερινή ζωή.

Στην τεχνολογική κατεύθυνση έρχεται να συμπληρώσει τις γνώσεις στο Τεχνικό Σχέδιο προσφέροντας την αισθητική διάσταση, ώστε ο μαθητής να είναι δημιουργός με αναπτυγμένο το αισθητικό κριτήριο. Παράλληλα, συμβάλλει στην άσκηση των μαθητών στο πολύ σημαντικό για το Τεχνικό Σχέδιο μέρος του σκαριφήματος.

2.2. Ο πολίτης της κοινωνίας του 21ου αιώνα, εποχής με έντονα τεχνολογικά χαρακτηριστικά, θα συναντηθεί με τις εφαρμογές του Τεχνικού Σχεδίου ως χρήστης πληθώρας προϊόντων και υπηρεσιών και αποδέκτης μηνυμάτων και πληροφοριών. Ενδεικτικά αναφέρονται οι περιπτώσεις που αφορούν οδηγίες για τη

χρήση ενός προϊόντος, τη συνδεσμολογία μιας συσκευής, τη συναρμολόγηση μιας απαρτίας, την αλληλουχία των βημάτων μιας σύνθετης ενέργειας, πληροφορίες για τη διαρρύθμιση χώρων και διάφορων ειδών σημάσσεις.

Ειδικά για το μαθητή του Ενιαίου Λυκείου, που είναι πολύ πιθανό να επιλέξει στο μέλλον σπουδές και επαγγελματική σταδιοδρομία στον τεχνικό χώρο, το Τεχνικό Σχέδιο παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μέσω της σπουδής του ο μαθητής θα προσλάβει ένα πλήθος πληροφοριών, σχετικών με τις τεχνικές επιστήμες και τα τεχνικά επαγγέλματα, οι οποίες θα συμβάλλουν στον προσανατολισμό του. Παράλληλα, θα υποβοηθηθεί η ανάδειξη της σύνδεσης μιας σειράς άλλων μαθημάτων (Τεχνολογία και ανάπτυξη, Φυσική-Μηχανική, Ηλεκτρολογία) μεταξύ τους και με τις τεχνολογικές εφαρμογές.

Ενα άλλο χαρακτηριστικό της κοινωνίας του 21ου αιώνα είναι η ένταση της διεθνοποίησης πλήθους δραστηριοτήτων που, ιδιαίτερα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει ακόμα και θεσμικά χαρακτηριστικά (π.χ. κινητικότητα στον εργασιακό χώρο). Κατά συνέπεια το Τεχνικό Σχέδιο, ως "διεθνής γλώσσα", αποκτά ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον και χρησιμότητα.

2.3. Από τον ορισμό και τα χαρακτηριστικά του Τεχνικού και του Ελεύθερου Σχεδίου που περιγράφηκαν απορρέουν η χρησιμότητα του μαθήματος και η αναγκαιότητα της διδασκαλίας του, έστω και ως μαθήματος επιλογής, στο Ενιαίο Λύκειο. Ταυτόχρονα προδιαγράφονται και οι εκπαιδευτικοί σκοποί και στόχοι του μαθήματος που αναπτύσσονται στη συνέχεια.

3. ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται η ανάπτυξη της ικανότητας γραφικής επικοινωνίας και έκφρασης, ιδιαίτερα στον χώρο των τεχνολογικών εφαρμογών. Η επιδίωξη αυτή αναλύεται στους εξής εκπαιδευτικούς σκοπούς:

- 3.1. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα στοιχεία της Γραφικής Επικοινωνίας και κυρίως το Σχέδιο και τα είδη του ως οργανωμένη διεθνή "γλώσσα".
- 3.2. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα μέσα και τις μεθόδους του Σχεδίου και να εξοικειωθούν με τις χρήσεις τους.
- 3.3. Να γνωρίσουν τα είδη του Τεχνικού Σχεδίου, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους κανόνες κάθε είδους και να εξοικειωθούν με τις χρήσεις τους.
- 3.4. Να αποκτήσουν την ικανότητα ανάγνωσης, αντίληψης και ερμηνείας σχεδίων, διαγραμμάτων και γραφημάτων διάφορων ειδών.
- 3.5. Να αποκτήσουν τη δεξιότητα σχεδίασης σκίτσων και σκαριφημάτων με ελεύθερο χέρι.
- 3.6. Να αποκτήσουν τη δεξιότητα σχεδίασης με τη χρήση των οργάνων και μέσων του Τεχνικού Σχεδίου.
- 3.7. Να γνωρίσουν τις δυνατότητες του Η/Υ ως σύγχρονου σχεδιαστικού μέσου και να κάνουν απλές εισαγωγικές σχεδιαστικές εφαρμογές με τη χρήση του.

Στο πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος οι σκοποί αυτοί εξειδικεύονται σε στόχους κατ' αντιστοιχία με τις συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Το διδακτικό περιεχόμενο του μαθήματος χωρίζεται στο Α' Μέρος που θα διδάσκεται στη Β' τάξη και στο Β' Μέρος που θα διδάσκεται στην Γ' τάξη.

Η διαίρεση αυτή έγινε με βάση το διατιθέμενο χρόνο για τη διδασκαλία του μαθήματος και με γνώμονα την παρουσίαση των θεμάτων με τρόπο που να μην αφήνει ουσιαστικά κενά στους μαθητές που θα επιλέξουν το μάθημα μόνο στη Β' τάξη και να διευκολύνει κατά το δυνατόν εκείνους που θα το επιλέξουν μόνο στην Γ' τάξη. Ειδικά για τη δεύτερη κατηγορία ουσιαστική βοήθεια μπορεί να δοθεί στα πλαίσια των προγραμμάτων πρόσθετης διδακτικής στήριξης.

Έτσι στο Α' μέρος (Β' τάξη) περιλαμβάνονται γενικές γνώσεις για το Ελεύθερο και το Γραμμικό Σχέδιο και εισαγωγικές γνώσεις για τα είδη του Τεχνικού Σχεδίου (Μηχανολογικό, Οικοδομικό, Ηλεκτρολογικό-Ηλεκτρονικό). Στο Β' Μέρος (Γ' τάξη) περιλαμβάνονται περισσότερο εξειδικευμένες γνώσεις για τα είδη του Τεχνικού σχεδίου και κυρίως οι εφαρμογές τους. Επίσης στο Β' μέρος περιλαμβάνεται και η άσκηση στις σχεδιαστικές εφαρμογές του Η/Υ.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι άξονες περιεχομένων του μαθήματος κατά τάξη με σύντομο περίγραμμά τους και ενδεικτικό ετήσιο προγραμματισμό της ύλης. Τα στοιχεία αυτά αναλύονται στο πρόγραμμα σπουδών, όπου προτείνονται και οι σχετικές δραστηριότητες. Τα είδη των ασκήσεων περιγράφονται στο κεφάλαιο "Διδακτικό υλικό" του Π.Π.Σ.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Α' ΜΕΡΟΣ (Β' ΤΑΞΗ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	1.1 Η Γραφική επικοινωνία 1.2 Το Σχέδιο 1.2.1 Το Τεχνικό σχέδιο
2. ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ	2.1 Χαρακτηριστικά στοιχεία και εφαρμογές του ελεύθερου σχεδίου 2.2 Μέθοδος σχεδίασης
3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	3.1 Υλικά και μέσα σχεδίασης 3.1.1 Τα χαρτιά 3.1.2 Τα μολύβια 3.1.3 Το μελάνι 3.1.4 Η σχεδιαστική επιφάνεια 3.1.5 Τα όργανα σχεδίασης 3.2 Γραμμές-Γράμματα-Αριθμοί

- 3.2.1 Είδη και μεγέθη γραμμών
- 3.2.2 Χάραξη γραμμών
- 3.2.3 Γράμματα και αριθμοί
- 3.3 Κλίμακες και διαστάσεις**
- 3.3.1 Οι κλίμακες
- 3.3.2 Οι διαστάσεις
- 3.4 Η παρουσίαση του σχεδίου**
- 3.5 Γεωμετρικές κατασκευές**
- 3.5.1 Διχοτόμηση Ευθύγραμμου τμήματος
- 3.5.2 Διαίρεση Ευθύγραμμου τμήματος σε ίσα μέρη
- 3.5.3 Χάραξη κάθετης σε ευθεία
- 3.5.4 Διχοτόμηση γωνίας
- 3.5.5 Κατασκευή κανονικού εξαγώνου
- 3.5.6 Κατασκευή κανονικού εγγεγραμμένου πολυγώνου
- 3.5.7 Χάραξη εφαπτομένης κύκλου
- 3.5.8 Ένωση πλευρών ορθής γωνίας με τόξο
- 3.5.9 Ένωση πλευρών οξείας γωνίας με τόξο
- 3.5.10 Χάραξη κοινής εφαπτομένης δύο κύκλων
- 3.5.11 Χάραξη έλλειψης με γνωστούς άξονες
- 3.5.12 Χάραξη ωσειδούς καμπύλης
- 3.6 Προβολές**
- 3.6.1 Η ορθογραφική σχεδίαση
- 3.6.2 Η παραστατική ή εικονογραφική σχεδίαση
- 3.6.3 Οι τομές

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

- 4.1 Το μηχανολογικό σχέδιο**
- 4.1.1 Τα είδη του μηχανολογικού σχεδίου
- 4.1.2 Όψεις και τομές
- 4.1.3 Η διαστασιολόγηση
- 4.1.4 Το σκαρίφημα
- 4.1.5 Το υπόμνημα
- 4.1.6 Συμβολισμοί και σημάνσεις
- 4.2 Το σχέδιο των δομικών έργων**
- 4.2.1 Είδη γραμμών
- 4.2.2 Η Κάτοψη
- 4.2.3 Η Όψη
- 4.2.4 Η Τομή
- 4.2.5 Λεπτομέρειες
- 4.2.6 Η Διαστασιολόγηση
- 4.2.7 Η παρουσίαση του σχεδίου
- 4.2.8 Οι κλίμακες σχεδίασης
- 4.2.9 Οι συμβολισμοί - Τα υλικά

4.2.10 Πρακτικές οδηγίες για το σχεδιασμό
κατόψεων-όψεων-τομών

4.3 Ηλεκτρολογικό σχέδιο

4.3.1 Είδη ηλεκτρολογικού σχεδίου

4.3.2 Απλά κυκλώματα, Ασφάλειες, Ρευματοδότες

4.3.3 Διακόπτες κυκλωμάτων φωτισμού

4.3.4 Ηλεκτρική εγκατάσταση κατοικίας

4.3.5 Ανεξάρτητες ηλεκτρικές γραμμές

4.4 Ηλεκτρονικό σχέδιο

4.4.1 Εισαγωγή

4.4.2 Είδη ηλεκτρονικού σχεδίου

4.5 Βιομηχανικό σχέδιο

4.5.1 Γενικά

4.5.2 Ο σχεδιασμός ενός βιομηχανικά παραγόμενου αντικειμένου (μορφή και λειτουργία)

5. Ο Η/Υ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ 5.1 Γενικά

5.2 Μηνήματα (HARDWARE)

5.3 Σχεδιαστικά έργα από Η/Υ

Β' ΜΕΡΟΣ (Γ' ΤΑΞΗ)

1. ΤΟ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

1.1 Γενικά στοιχεία

1.1.1 Το κατασκευαστικό σχέδιο αντικειμένων

1.1.2 Το κατασκευαστικό σχέδιο εγκαταστάσεων

1.1.3 Το λειτουργικό σχέδιο εγκαταστάσεων

1.1.4 Σχέδιο ομάδων

1.2 Όψεις και τομές

1.2.1 Οι όψεις στο μηχανολογικό σχέδιο

1.2.2 Είδη τομών

1.3 Διαστασιολόγηση

1.3.1 Μέσα - τρόποι αναγραφής διαστάσεων

1.3.2 Κανόνες διαστασιολόγησης

1.4 Υπομνήματα

1.5 Το σκαρίφημα

1.6 Συμβολισμοί και σημάνσεις

1.6.1 Σύμβολα ποιότητας κατεργασίας

1.6.2 Σχεδίαση τυποποιημένων στοιχείων

1.6.3 Τα χρώματα στο μηχανολογικό σχέδιο

2. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΡΓΩΝ

2.1 Το τοπογραφικό σχέδιο

2.1.1 Χάραξη των ισούψων καμπυλών

2.2 Το αρχιτεκτονικό σχέδιο

2.2.1 Η κάτοψη

2.2.2 Οι όψεις

- 2.2.3 Η τομή
- 2.2.4 Σχέδια λεπτομερειών

2.3 Στατικά σχέδια

3. ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΚΟ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

- 3.1 **Λαμπτήρες φθορισμού**
- 3.2 **Ειδικοί διακόπτες**
- 3.3 **Φωτισμός κλιμακοστασίου**
 - 3.3.1 Αυτόματος κλιμακοστασίου
- 3.4 **Εγκαταστάσεις ασθενών ρευμάτων**
 - 3.4.1 Εγκαταστάσεις κουδουνιών- κλειδαριάς
 - 3.4.2 Εγκατάσταση θυροτηλεφώνου
 - 3.4.3 Σύστημα συναγερμού
 - 3.4.4 Κεραίες
 - 3.4.5 Εγκατάσταση ασθενών ρευμάτων κατοικίας
- 3.5 **Χειρισμός μονοφασικού κινητήρα με ηλεκτρονόμο**
- 3.6 **Ηλεκτρική εγκατάσταση κεντρικής θέρμανσης**
- 3.7 **Αυτόματος διακόπτης δημοτικού φωτισμού**
- 3.8 **Ρυθμιστής έντασης φωτισμού**
- 3.9 **Τροφοδοτικό**

4. ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

- 4.1 **Λογισμικό (software)**
- 4.2 **Σύντομη παρουσίαση σχεδιαστικού προγράμματος (Autocad)**
 - 4.2.1 Βασικές αρχές σχεδίασης
 - 4.2.2 Επίπεδα σχεδίασης
 - 4.2.3 Βιβλιοθήκες
 - 4.2.4 Εκτυπώσεις
- 4.3 **Άλλες δυνατότητες σχεδιαστικών προγραμμάτων**
 - 4.3.1 Αποθήκευση σχεδίων
- 4.4 **Μηχανήματα (Hardware)**
 - 4.4.1 Κεντρική μονάδα Η/Υ
 - 4.4.2 Οθόνη
 - 4.4.3 Πληκτρολόγιο - Ποντίκι
 - 4.4.4 Εκτυπωτής (Printer)
 - 4.4.5 Σχεδιογράφος (Plotter)
 - 4.4.6 Σαρωτής (Scanner)
 - 4.4.7 Ψηφιοποιητής (Digitizer)
 - 4.4.8 U.P.S

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
Β' ΤΑΞΗ	
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	(1Χ2 ώρες)
2. ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ	(2Χ2 ώρες)
3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	(10Χ2 ώρες)
4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	(13Χ2 ώρες)
5. Ο Η/Υ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΧΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	(2Χ2 ώρες)
Γ' ΤΑΞΗ	
1. ΤΟ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	(8Χ2 ώρες)
2. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	(8Χ2 ώρες)
3. ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΚΟ-ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	(7Χ2 ώρες)
4. ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΟΥ Η/Υ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ	(5Χ2 ώρες)

5. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Η διδακτική προσέγγιση του μαθήματος του Τεχνικού Σχεδίου περιλαμβάνει δύο κύρια στάδια: 1. Την παρουσίαση των θεμάτων και την εφαρμογή σε παραδείγματα (με τη βοήθεια και εποπτικών μέσων) από τον καθηγητή. 2. Την άσκηση των μαθητών.

Στο πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος που αποτελεί το δεύτερο κύριο μέρος αυτού του τεύχους παρουσιάζονται αναλυτικά οι δραστηριότητες που προτείνονται για την καλύτερη προσέγγιση των διδακτικών στόχων. Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται ορισμένες γενικές επισημάνσεις.

5.1. Η παρουσίαση των θεμάτων, εκτός από το γνωστικό περιεχόμενο της, πρέπει να περιλαμβάνει και τα εξής στοιχεία:

- Τη δημιουργία κινήτρου με την ανάδειξη και επισήμανση της χρησιμότητας (γενικής και κατά θέμα) του διδακτικού αντικείμενου και της προσδοκώμενης ικανοποίησης από την απόκτηση ενός μέσου έκφρασης και δημιουργίας.
- Την πρόκληση του ενδιαφέροντος και της περιέργειας με τη χρήση εποπτικών μέσων που μπορεί να είναι αντικείμενα, σχέδια, γραφήματα κάθε είδους, έντυπα, μακέτες κ.τ.λ., επιλεγμένα με βασικό κριτήριο τα ενδιαφέροντα των μαθητών.
- Την ενθάρρυνση της συμμετοχής των μαθητών με την παρακίνηση για τη συλλογή εποπτικών μέσων και την επιλογή θεμάτων.

Δεδομένου ότι οι μαθητές δεν έχουν τεχνικές γνώσεις θα πρέπει κατά την παρουσίαση να γίνεται η απαιτούμενη κάθε φορά εισαγωγική ενημέρωση από τον καθηγητή, ώστε να μπορέσουν να παρακολουθήσουν και να κατανοήσουν το περιεχόμενο των θεμάτων.

Στο στάδιο της παρουσίασης σημαντικό ρόλο μπορεί να παίξει η χρησιμο-

ποίηση των δυνατοτήτων της Πληροφορικής στον τομέα του σχεδίου. Η εξοικείωση με τον Η/Υ και τις χρήσεις του στο σχέδιο είναι άλλωστε ένας από τους στόχους του μαθήματος.

5.2. Η απόκτηση των γνώσεων και της δεξιότητας σχεδίασης είναι κυρίως αποτέλεσμα συνεχούς άσκησης των μαθητών. Για το λόγο αυτό εξίσου σημαντικό με το βιβλίο του μαθήματος είναι και το Τετράδιο Ασκήσεων των μαθητών, που θα χρησιμοποιείται σε κάθε μάθημα σε συνδυασμό κατά περίπτωση και με άλλα σχεδιαστικά υλικά.

Οι κατηγορίες των ασκήσεων αναφέρονται στη συνέχεια σε συνδυασμό με τους επιδιωκόμενους στόχους.

Κατηγορία ασκήσεων	Διδακτικός στόχος
1 Γραμμογραφίας και απλών γεωμετρικών κατασκευών	Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα μέσα, τις μεθόδους και τους κανόνες του Τεχνικού Σχεδίου και τις χρήσεις και εφαρμογές τους.
2 Ανάγνωσης-ερμηνείας	Να μπορούν να διαβάζουν, να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν το περιεχόμενο σχεδίων.
3 Ελεύθερου σχεδίου	Να μπορούν να σχεδιάζουν φυσικά αντικείμενα από παρατήρηση.
4 Σχεδίασης σκαριφημάτων	Να μπορούν να σχεδιάζουν σκαριφήματα απλών θεμάτων.
5 Σχεδίασης με όργανα	Να μπορούν να σχεδιάζουν με τη βοήθεια των οργάνων του σχεδίου απλά θέματα.
6 Σχεδίασης με Η/Υ	Να εξοικειωθούν με τη χρήση του Η/Υ στο σχέδιο και να μπορούν να κάνουν απλές

Η πρώτη και η τρίτη κατηγορία ασκήσεων θα γίνεται μόνο στη Β' τάξη, η δε τελευταία στην Γ' τάξη. Οι υπόλοιπες θα γίνονται και στις δύο τάξεις με κλιμακούμενο βαθμό εξειδίκευσης και δυσκολίας.

Ειδικά, για τη δεύτερη κατηγορία, ο επιδιωκόμενος στόχος είναι ανεξάρτητος από την οποιαδήποτε ιδιαίτερη ενασχόληση με το Σχέδιο (λόγω κλίσεως ή μελλοντικών επιλογών) και έχει μεγάλη σημασία στην καθημερινή ζωή. Στη συνέχεια περιγράφονται ορισμένα είδη ασκήσεων που απαιτούν λιγότερο χρόνο από τα κλασικά σχεδιαστικά θέματα και κατά συνέπεια μπορεί να είναι αυξημένος ο αριθμός τους.

2.1. Ασκήσεις ανάγνωσης-ερμηνείας: Δίνονται σχέδια απλής μορφής και ζητείται από τους μαθητές η περιγραφή (γραπτή ή προφορική, κατά περίπτωση) των στοιχείων του περιεχομένου τους.

Η γραπτή περιγραφή μπορεί να ζητείται και με τη μορφή συμπλήρωσης κειμένου με κατάλληλα επιλεγμένες ελλείψεις. Στην περίπτωση αυτή είναι σκόπιμο να δίδεται πίνακας με λέξεις - όρους - στοιχεία από τα οποία πρέπει να επιλεγούν εκείνα που θα συμπληρώσουν σωστά τα κενά του κειμένου.

2.2. Ασκήσεις αντιστοίχισης: Δίνεται το θέμα σε αξονομετρικό ή προοπτικό σχέδιο ή απεικόνιση ή ομοίωμα ή εκ του φυσικού και ζητείται από τους μαθητές να επιλέξουν αιτιολογημένα ανάμεσα σε 2 ή 3 παρόμοια τυπικά σχέδια όψεων εκείνο που αντιστοιχεί στο θέμα.

Αντίστοιχος τρόπος είναι και το αντίστροφο (δίνεται το σχέδιο και αξονομετρικά ή απεικονίσεις κ.τ.λ. για επιλογή).

Για το ηλεκτρολογικό και ηλεκτρονικό σχέδιο η αντιστοίχιση θα περιλαμβάνει και συνδυασμούς των ειδών τους (λειτουργικό - κατασκευαστικό -εποπτικό).

2.3. Ασκήσεις συμπλήρωσης: Δίνεται το θέμα, όπως προηγουμένως, και ζητείται από τους μαθητές να συμπληρώσουν το αντίστοιχο σχέδιο όψεων που δίνεται με κατάλληλα επιλεγμένες ελλείψεις (σε χαρτί "μιλιμετρέ" για οικονομία χρόνου, ώστε να μπορεί ενδεχομένως να ασχοληθεί με περισσότερα θέματα).

Για την καλλιέργεια της αντίληψης των τριών διαστάσεων και της σύνδεσης με το σχέδιο μπορεί να δίνονται και ασκήσεις κατασκευών, όπως αναπτύγματα γεωμετρικών στερεών ή κατασκευές αντικειμένων από χαρτόνι, σύρμα, πηλό κ.τ.λ.

Η προσέγγιση της χρήσης του Η/Υ θα γίνει με τη βοήθεια του εισαγωγικού μέρους σχετικού προγράμματος που θα επιλεγεί ή με τη βοήθεια εκπαιδευτικού λογισμικού που θα παραχθεί ειδικά για το σκοπό αυτό. Στο παράρτημα που ακολουθεί το πλαίσιο αναφέρονται οι προδιαγραφές για τον απαραίτητο εξοπλισμό και το λογισμικό.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί η μεγάλη αποτελεσματικότητα της αναγνώρισης της επίδοσης των μαθητών από τους συμμαθητές τους. Για το σκοπό αυτό είναι σκόπιμη η έκθεση σχεδίων των μαθητών στην αίθουσα ή σε άλλο σχολικό χώρο και η ενθάρρυνση της σήμανσης και της διακόσμησης των σχολικών χώρων από τους μαθητές.

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος, του εκπαιδευτικού έργου (διδάσκοντας-σχολείου) και του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά, με σκοπό την ανατροφοδότηση και τη βελτίωσή τους, ισχύουν όλες οι σχετικές γενικές αρχές.

Στο επίπεδο της καθημερινής σχολικής πράξης και ειδικά για το μάθημα του

Τεχνικού Σχεδίου, επισημαίνονται τα παρακάτω:

Το Σχέδιο, από τη φύση του ως μάθημα που στοχεύει στην απόκτηση και θεωρητικών γνώσεων και δεξιοτήτων, απαιτεί την άσκηση ως απαραίτητο στοιχείο κάθε διδακτικής ημέρας. Για τα είδη των ασκήσεων έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο αναλυτική παρουσίαση σε συνδυασμό με τους επιδιωκόμενους στόχους.

Ο έλεγχος της απόκτησης γνώσεων-δεξιοτήτων και η αξιολόγηση των μαθητών στο Σχέδιο, θα γίνεται με βάση τις επιδόσεις τους στις ασκήσεις αυτές, σε μικρό αριθμό πιο σύνθετων εργασιών (π.χ. ανά τρίμηνο ή όταν ολοκληρώνονται μεγάλες θεματικές ενότητες) και στις προβλεπόμενες τακτικές εξετάσεις. Σε όλα τα είδη θεμάτων να αξιολογούνται τα εξής:

- α) Η ορθότητα (σωστές απαντήσεις και επιλογές, σωστή χρήση διαστάσεων και συμβόλων).
- β) Η πληρότητα (ποσοστό κάλυψης των ζητημάτων στο χρόνο που δόθηκε).
- γ) Η ποιότητα (καλό σχέδιο, ακριβείς απαντήσεις, ορθή χρήση μέσων).
- δ) Η οργάνωση στο χαρτί σχεδίασης (ορθολογική αξιοποίηση, σωστή τοποθέτηση των διάφορων στοιχείων, αρμονική συνολική εικόνα).

Η ποσοτική διαβάθμιση εξαρτάται από τους στόχους που τίθενται κάθε φορά και από το στάδιο εξέλιξης του μαθήματος.

Ενδεικτικά αναφέρεται η παρακάτω βασική διαβάθμιση σε σύνολο 100 μονάδων:

- i) Η ορθότητα των απαντήσεων, μονάδες 35.
- ii) Η πληρότητα των απαντήσεων, μονάδες 30.
- iii) Η ποιότητα σχεδίασης, μονάδες 25.
- iv) Η οργάνωση του χαρτιού σχεδίασης, μονάδες 10.

Είναι σκόπιμο τα κριτήρια αυτά καθώς και η βαθμολογική αξία του καθενός να είναι από πριν γνωστά στους μαθητές και να ενθαρρύνεται η αυτοαξιολόγηση.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

(2 ώρες την εβδομάδα, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους).

Θα διδαχθεί το βιβλίο: **"ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ"** Γ' Γενικού Λυκείου των *Ε. Εφessίου, Α. Μονεμβασίτου, Γ. Παυλίδη, Α. Παυλίδου.*

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο σκοπός του μαθήματος του Αρχιτεκτονικού Σχεδίου της Γ' τάξης Λυκείου είναι να αποκτήσουν οι μαθητές τις ικανότητες εκείνες που θα τους επιτρέψουν να αντιλαμβάνονται και να αναπαριστούν με τη βοήθεια της γλώσσας του σχεδίου γεωμετρικά σχήματα, αντικείμενα και μορφές, σύμφωνα πάντοτε με τις καθιερωμένες συμβάσεις και με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων οργάνων, μέσων και υλικών.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Η σωστή επαφή του μαθητή με το Αρχιτεκτονικό Σχέδιο προϋποθέτει την προηγούμενη διδασκαλία ενός από τα δύο σχέδια της Β' τάξης του Γενικού Λυκείου.

Η συγκρότηση της αναγκαίας υποδομής (συνθήκες μάθησης, εποπτικά μέσα και υλικά, οργάνωση μαθήματος) πρέπει να αποτελεί αντικείμενο μέριμνας τόσο του σχολείου όσο και του εκπαιδευτικού που διδάσκει το μάθημα. Για την απρόσκοπτη και αποτελεσματική διεξαγωγή του μαθήματος θα πρέπει να εξασφαλίζονται και να διατηρούνται σε λειτουργική ετοιμότητα τα απαραίτητα εποπτικά μέσα και υλικά και τα ατομικά (με μέριμνα του κάθε μαθητή) μέσα, όργανα και υλικά σχεδίασης.

Απαραίτητη είναι η ύπαρξη αίθουσας διδασκαλίας με επάρκεια χώρου, με τον κατάλληλο εξοπλισμό (έπιπλα, ερμάρια) και με επαρκή και κατάλληλο φωτισμό.

Ο διδάσκων θα πρέπει να καταβάλει προσπάθεια να προσελκύσει το ενδιαφέρον του μαθητή για το Αρχιτεκτονικό Σχέδιο και να τον κάνει να το δει ως ένα είδος σχεδίου το οποίο καλύπτει ουσιαστικές ανάγκες έκφρασης και επικοινωνίας των ανθρώπων, αλλά και να τον βοηθήσει να κατανοήσει τη σημασία του, γενικά, στο πλαίσιο των καθημερινών δραστηριοτήτων του ανθρώπου. Ανάλογες προσπάθειες θα πρέπει να καταβάλλει ο διδάσκων και κατά την παρουσίαση της κάθε διδακτικής ενότητας.

Ιδιαίτερη σημασία έχει να αναπτύξει ο μαθητής κριτική σκέψη. Μια από τις βασικές συνιστώσες αυτής της προσπάθειας θα πρέπει να αποβλέπει στη βαθμιαία ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να αναλύει το σχεδιαστικό πρόβλημα σε επιμέρους σχεδιαστικές πράξεις, τις οποίες θα πρέπει να είναι σε θέση να οργανώσει σε σειρά, την οποία και θα ακολουθήσει.

Η έμφαση στην ανάγκη μεθοδευμένης προσέγγισης κάθε προβλήματος (ανάλυση του προβλήματος, προσδιορισμός και τήρηση μιας πορείας εργασίας) θα βοηθήσει επίσης, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης του μαθητή.

Πριν από την παρουσίαση κάθε νέας ενότητας καλό είναι να γίνεται σύντομος έλεγχος και σχολιασμός της άσκησης του προηγούμενου θέματος.

Στην παρουσίαση του περιεχομένου κάθε διδακτικής ενότητας καλό είναι να αξιοποιεί ο διδάσκων βιωματικές εμπειρίες των μαθητών.

Η επιτυχία της παρουσίασης μιας διδακτικής ενότητας εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τη χρησιμοποίηση εποπτικού υλικού. Η συγκέντρωση και η ταξινόμηση του εποπτικού υλικού πρέπει να αποτελεί μακροπρόθεσμο στόχο του διδάσκοντος. Προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να συνεισφέρουν και μαθητικές εργασίες, σε προαιρετική βάση.

Η χρήση εποπτικών μέσων και υλικού, εκτός των συνηθισμένων, μπορεί να περιλαμβάνει:

- ☞ πρόχειρα προπλάσματα (μακέτες)
- ☞ σχέδια μαθητών προηγούμενων ετών, ως παραδείγματα προς μίμηση
- ☞ σχέδια επαγγελματικού επιπέδου με ανάλογο περιεχόμενο
- ☞ διαφημιστικά έντυπα με αρχιτεκτονικά σχέδια.

Ο τρόπος με τον οποίο θα εργαστούν οι μαθητές, τόσο στο σπίτι όσο και στην τάξη, σκόπιμο είναι να προσδιορίζεται, σε γενικές γραμμές, στην αρχή της σχολικής χρονιάς και βέβαια να τηρείται με συνέπεια από όλους.

Πρέπει να επιδιώκεται η εξοικονόμηση χρόνου προς όφελος της σχεδιαστικής εργασίας μέσα στην τάξη:

- ☞ Η παρουσίαση του μαθήματος πρέπει να καλύπτει το μικρότερο δυνατό χρόνο.
- ☞ Οι απορίες των μαθητών μπορούν να διατυπώνονται μετά την ολοκλήρωση της παρουσίασης και οι απαντήσεις να μεθοδεύονται κατά κατηγορίες.
- ☞ Η παράδοση από το διδάσκοντα φύλλων έργου ή/και πρόσθετων πληροφοριών με πλήρη συγκεκριμένα στοιχεία είναι καθοριστικής σημασίας στην προσπάθεια αποφυγής παρανοήσεων αλλά και, κυρίως, απώλειας πολύτιμου χρόνου.

Θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια από το διδάσκοντα, ώστε να αποσυνδέσει ο μαθητής τις οποιεσδήποτε δυσκολίες για την απόκτηση δεξιοτήτων από εκείνες που έχουν σχέση με την απεικόνιση του χώρου, την ορθή χρήση των συμβόλων ή των συμβολισμών ή ακόμη με την ανάκληση και τη χρησιμοποίηση γνώσεων από τη Γεωμετρία. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι δυνατόν να συμβάλει ουσιαστικά και η **άσκηση στη σχεδίαση σκαριφημάτων**.

Από πρακτική άποψη, και εφόσον οι συνθήκες του κάθε σχολείου το επιτρέπουν, θα ήταν ουσιαστική βοήθεια για τους μαθητές η παροχή φύλλων πράξεων ή έργων, στα οποία θα διατυπώνονται με σαφήνεια τα απαραίτητα στοιχεία και οπωσδήποτε η **πορεία εργασίας** που θα ακολουθήσουν οι μαθητές.

Το μέγεθος χαρτιού που θα χρησιμοποιούν οι μαθητές μπορεί να είναι το **B3**

(350X500 χιλ.) ή το **A3** (397X420 χιλ.) Από τεχνική άποψη θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και μεγαλύτερο μέγεθος χαρτιού, μόνο εφόσον οι συγκεκριμένες συνθήκες το επιτρέπουν ή στο πλαίσιο πρόσθετων προαιρετικών εργασιών των μαθητών. Σε κάθε περίπτωση εκείνο που προέχει είναι η χρήση τυποποιημένου χαρτιού σχεδίασης.

Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι ειδικά το μάθημα του Σχεδίου προσφέρεται για την εξατομικευμένη προσέγγιση των ενδεχομένων μαθησιακών προβλημάτων είτε με παραλλαγές (μικρομεταβολές αριθμητικών ή άλλων δεδομένων) είτε, ακόμη, και με διαφορετικά θέματα ασκήσεων. Προσφέρεται, επίσης, μέσα από την επιλογή κατάλληλων ασκήσεων, για συχνές επαναφορές στοιχείων από προηγούμενες ενότητες, για επαναλήψεις χωρίς απώλεια χρόνου, καθώς και για τη δυνατότητα να ενταχθεί πλειάδα διδακτικών στόχων σε διάφορες ενότητες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι μαθητές θα πρέπει να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τις σχετικές με τις ορθές προβολές γνώσεις και νοητικές δεξιότητές τους και να τις συνδέσουν με τα νέα δεδομένα. Ο διδάσκων θα πρέπει να υπογραμμίσει ότι οι νέες γνώσεις δεν έρχονται με κανέναν τρόπο σε αντίθεση με τις προηγούμενες, αλλά αποτελούν συνέχειά τους. Ειδικότερα, οι μαθητές θα πρέπει να κατανοήσουν ότι οι διαφοροποιήσεις σε ορισμένες συμβάσεις είναι αναγκαίες σε όλες τις περιπτώσεις που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν εξειδικευμένα προβλήματα παράστασης. Ιδιαίτερα στο αρχιτεκτονικό σχέδιο, όπου η απεικόνιση πρέπει να περιλάβει σε ενιαίο σύνολο, στον ίδιο χώρο, αντικείμενα με μεγάλες διαφορές τόσο στην κλίμακα μεγέθους όσο και στη μορφή (π.χ. τοίχος, έπιπλο, κούφωμα).

Κατά περίπτωση μπορεί, ακόμη, ο διδάσκων να επανέρχεται σε στόχους προηγούμενων διδακτικών ενοτήτων για την εμπέδωση και παγίωσή τους.

Οι εργασίες σχεδίασης πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να ολοκληρώνονται μέσα στο χρονικό πλαίσιο του μαθήματος.

Οι μαθητές καλούνται, τέλος, να αναπτύξουν ακόμη περισσότερο τις δεξιότητές τους, που αφορούν τη χρήση των οργάνων και των μέσων σχεδίασης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- ▷ **Διδακτικές ώρες:** 1X2 ώρες
- ▷ **Περιεχόμενο:** Αντικείμενο της Αρχιτεκτονικής. Συνθήκες παραγωγής της Αρχιτεκτονικής Μελέτης. Αρχιτεκτονικό σχέδιο. Σχέδιο κατασκευής. Σχέδιο παρουσίασης. Σχέδιο αποτύπωσης. Σχέδιο πρότασης.
- ▷ **Διδακτικοί στόχοι:**

Να μάθουν οι μαθητές τι είναι η Αρχιτεκτονική και πώς παράγεται. Να κατανοήσουν τη συνθετικότητα των παραμέτρων που επηρεάζουν το αρχιτεκτονικό αποτέλεσμα. Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του τόπου και του χρόνου στην Αρχιτεκτονική και να γνωρίσουν ποιος είναι ο ρόλος των ειδικών και των κατοίκων στην πραγματοποίηση μιας κτιριακής μελέτης.

Να αντιληφθούν τη σημασία του αρχιτεκτονικού σχεδίου στη μελέτη και στην πραγματοποίηση του αρχιτεκτονικού έργου. Να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στα σχέδια πρότασης και στα σχέδια αποτύπωσης και, κυρίως, τη διαφορά ανάμεσα στα σχέδια κατασκευής και στα σχέδια παρουσίασης.

➤ **Διδακτικές ενέργειες:**

Παρουσίαση στους μαθητές εποπτικού υλικού (φωτογραφίες, σχέδια, προπλάσματα) από κτίρια και χώρους γνωστά από την ιστορία της Αρχιτεκτονικής αλλά και από τη σύγχρονη αρχιτεκτονική πραγματικότητα, ελληνική και διεθνή.

Συζήτηση με τους μαθητές για κτίρια και χώρους που τους είναι οικεία και που τους βοηθούν να καταλάβουν τις διαφορές ανάμεσα στο παραδοσιακό και στο σύγχρονο, στο ιδιωτικό και στο δημόσιο, στο αστικό και στο αγροτικό, όπως και σε άλλα δίπολα στην Αρχιτεκτονική.

Παρουσίαση σειράς σχεδίων ενός κτιρίου με αναφορά στο είδος του, στο χρόνο μελέτης, στα είδη μελετών. Σύγκριση των σχεδίων, αν είναι δυνατόν, με φωτογραφίες του κτιρίου.

Παρουσίαση σχεδίων αποτύπωσης και σχεδίων πρότασης. Παρουσίαση σχεδίων παρουσίασης και σχεδίων κατασκευής, όχι κατ' ανάγκην του ίδιου κτιρίου, με επισήμανση των διαφορών τους.

Παρουσίαση σχεδίων που έχουν γίνει πρόσφατα με χρήση Η/Υ, σύγκριση με σχέδια που έχουν γίνει με το χέρι αλλά και με σχέδια που έχουν γίνει παλιότερα με Η/Υ.

Επιθυμητό είναι η επιλογή όλων των παραδειγμάτων να γίνεται με κριτήριο την ποιότητα των κτιρίων και την αρτιότητα των σχεδίων που παρουσιάζονται, ώστε αυτά να συμβάλλουν παράλληλα και στην αισθητική διαπαιδαγώγηση των μαθητών.

A. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

A1. ΓΕΝΙΚΑ

➤ **Διδακτικές ώρες:** 1X2 ώρες

➤ **Περιεχόμενο:** Γενικά περί απεικονίσεων. Δισδιάστατες απεικονίσεις. Τρισδιάστατες απεικονίσεις. Σχεδίαση με ηλεκτρονικό υπολογιστή. Πρόπλασμα. Σχεδίαση κτιρίων. Είδη κτιρίων, υπαίθριος χώρος, κατακόρυφα και οριζόντια όρια του χώρου. Μορφή και οργάνωση κτιρίων. Κλίμακες σχεδίασης.

➤ **Διδακτικοί στόχοι:**

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

1. Να γνωρίζουν βασικές έννοιες που αφορούν τα κτίρια και τους χώρους τους, καθώς και τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν τους τρόπους απεικόνισης τους (δισδιάστατες απεικονίσεις-τρειςδιάστατες απεικονίσεις).
2. Να αντιλαμβάνονται την οργάνωση και τη λειτουργία των χώρων απλών κτι-

ρίων, κυρίως κατοικιών. Τα θέματα που τίγονται σ' αυτό το εισαγωγικό κεφάλαιο θα συζητηθούν ξανά με αφορμή τόσο τα ειδικότερα κεφάλαια των απεικονίσεων όσο και τις ασκήσεις.

⇒ **Διδακτικές ενέργειες:**

Παρουσίαση επιλεγμένου εποπτικού υλικού με φωτογραφίες, σχέδια (επαγγελματικά ή μαθητικά) και προπλάσματα απλών κτιρίων ή μεμονωμένων χώρων. Τα σχέδια θα πρέπει να καλύπτουν όλους τους τρόπους απεικόνισης. Να επισημανθούν οι διαφορές και ο ειδικότερος προορισμός των σχεδίων κατόψεων, τομών και όψεων σε σχέση με τα αξονομετρικά και τα προοπτικά.

Με αφορμή τα σχέδια ενός απλού κτιρίου, π.χ. μιας κατοικίας, να διευκρινιστούν οι όροι οργάνωση και μορφή του κτιρίου, ώστε να κατανοήσουν οι μαθητές ότι με τη λέξη οργάνωση εννοούμε τη σχέση που έχουν οι χώροι ενός κτιρίου μεταξύ τους και με τη λέξη μορφή εννοούμε τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά του κτιρίου (διαστάσεις, σχήματα, αναλογίες). Να τονιστεί ξανά ότι στα σχέδια παρουσίασης δε μας ενδιαφέρει να δείξουμε σε τομή τα υλικά με τα οποία είναι κατασκευασμένο ένα κτίριο.

Επίσης, είναι καλό σ' αυτό το κεφάλαιο να καταλάβουν οι μαθητές τη διαφορά σχεδίασης σε διαφορετικές κλίμακες. Για την κατανόηση των διάφορων στοιχείων του κτιρίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα η σχολική τάξη και το σχολικό κτίριο.

A2. ΚΑΤΟΨΗ

⇒ **Διδακτικές ώρες:** 3Χ2 ώρες

⇒ **Περιεχόμενο:** Κάτοψη, Στοιχεία σχεδίου. Χαρακτηρισμός. Ονομασία κατόψεων. Προϋποθέσεις σχεδίασης. Διαδικασία σχεδίασης. Ανοίγματα. Κουφώματα. Σκάλες. Άνοψη. Γενική κάτοψη. Τοπογραφικό σχέδιο. Ασκήσεις.

⇒ **Διδακτικοί στόχοι:**

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

1. Να αντιλαμβάνονται τη μορφή, τη θέση και τις διαστάσεις (μεγέθη) των διάφορων στοιχείων του κτιρίου στα σχέδια κατόψεων.
2. Να αποδίδουν σε σχέδια κατόψεων σε κλίμακα κυρίως 1:50, κουφώματα και σκάλες.
3. Να αναγνωρίζουν σε διάφορα σχέδια όλα τα προαναφερόμενα στοιχεία.
4. Να ξεχωρίζουν τεμνόμενα και προβαλλόμενα στοιχεία και να τα αποδίδουν στο σχέδιο.
5. Να γνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους απόδοσης τεμνόμενων στοιχείων (τοίχοι-υποστυλώματα).
6. Να σχεδιάζουν σε κάτοψη απλής μορφής κτίρια και χώρους -κλειστούς και υπαίθριους- ακολουθώντας οργανωμένο τρόπο και τηρώντας παράλληλα τις καθιερωμένες σχεδιαστικές συμβάσεις.
7. Να αντιλαμβάνονται τη μορφή, τη θέση και τις διαστάσεις (μεγέθη) των διά-

φορων στοιχείων σε σχέδια ανόψεων, κατόψεων δωματίων και στεγών, καθώς και σε τοπογραφικά σχέδια.

➤ **Διδακτικές ενέργειες:**

Παρουσίαση παραδειγμάτων απλών κτιρίων, κυρίως κατοικιών, και επισημάνση στα σχέδια των διάφορων στοιχείων της κάτοψης και του τρόπου απόδοσής τους.

Συζήτηση με έμφαση στη σαφήνεια απόδοσης των διάφορων στοιχείων (τεμνόμενα-προβαλλόμενα).

Παρουσίαση της ίδιας κάτοψης (παράδειγμα βιβλίου ή άλλο) σχεδιασμένης με διαφορετικούς τρόπους.

Επισημάνση της σχέσης της κλίμακας σχεδίασης και της σχεδιαστικής απόδοσης με παραδείγματα σχεδίων σε διαφορετικές κλίμακες. Χρησιμοποίηση δημοσιευμένων επαγγελματικών σχεδίων ή σχεδίων από αρχεία αρχιτεκτόνων.

Σχετικά με τα κουφώματα και τις σκάλες εκείνο που ενδιαφέρει είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τον τρόπο απόδοσής τους στην κάτοψη σε κλίμακα 1:50 και όχι να μάθουν τις λεπτομέρειες της κατασκευής. Παρουσίαση παραδειγματος, ώστε να γίνει σαφής ο τρόπος οργάνωσης και εκτέλεσης της σχεδιαστικής εργασίας. Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εκτέλεσης της σχεδιαστικής εργασίας. Είναι πολύ σημαντικό να καταλάβουν οι μαθητές ποια είναι, κάθε φορά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της γεωμετρίας του χώρου και να μάθουν να τα αναγνωρίζουν στις κατόψεις που τους δίνονται για σχεδίαση. Αν, π.χ. υπάρχει συμμετρία, αν υπάρχουν κοινά μέτρα και χαρακτηριστικές γωνίες. Επίσης, να επισημανθεί, με αφορμή παραδείγματα κατόψεων, η ανάγκη να χρησιμοποιήσουν γνώσεις τις οποίες απέκτησαν στα σχετικά μαθήματα της Β' Λυκείου.

Επισημάνση στα σχέδια ανόψεων και γενικών κατόψεων (δώματα-στεγές) των διάφορων στοιχείων και του τρόπου απόδοσής τους. Καλό θα είναι να επανέλθουμε σ' αυτά τα στοιχεία κατά τη διδασκαλία σχεδίασης της τομής αλλά και όταν δοθούν στους μαθητές οι επαναληπτικές ασκήσεις.

Ανάθεση σχεδίασης της κάτοψης ή των κατόψεων κτιρίου. Οι ασκήσεις που δίνονται είναι ενδεικτικές. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες ή και άλλες ασκήσεις ανάλογα με το χρόνο που διατίθεται και με τις δυνατότητες των μαθητών. Είναι χρήσιμο να υπάρχει ένα αρχείο ασκήσεων, μέσα από τις οποίες να αντιμετωπίζονται διάφορα θέματα διαφορετικής δυσκολίας (δυσκολία κατανόησης, δυσκολία δεξιότητας, δυσκολία ταχύτητας).

A3. ΤΟΜΗ

➤ **Διδακτικές ώρες:** 2Χ2 ώρες

➤ **Περιεχόμενο:** Τομή - Στοιχεία σχεδίου - Χαρακτηρισμός - Ονομασία τομών - Προϋποθέσεις σχεδίασης - Διαδικασία σχεδίασης - Σχεδίαση κατακόρυφων τομών κουφώματος - Ασκήσεις.

☞ Διδακτικοί στόχοι:

Να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται και να σχεδιάζουν τομές απλών κτιρίων σύμφωνα με τις καθιερωμένες συμβάσεις.

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

1. Να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία των καθιερωμένων συμβάσεων (κανονισμών) που αφορούν τη σχεδίαση τομών στο αρχιτεκτονικό σχέδιο γενικά (επίπεδα τομών-προβολών, τεμνόμενη επιφάνεια, γραμμογραφία).
2. Να γνωρίζουν τα διάφορα στοιχεία που περιλαμβάνει ένα σχέδιο τομής, καθώς και τους συμβατικούς τρόπους παράστασής τους.
3. Να γνωρίζουν τους διάφορους χαρακτηρισμούς και τις ονομασίες των τομών.
4. Να αναγνωρίζουν και να συσχετίζουν μεγέθη και στοιχεία (π.χ. επίπλων, ανοιγμάτων κ.ά.) του σχεδίου της τομής με αντίστοιχα της κάτοψης.
5. Να οργανώνουν και να εκτελούν την εργασία σχεδίασης μιας τομής με βήματα.
6. Να σχεδιάσουν τομές απλών κουφωμάτων υπό κλίμακα 1:50 είτε εντεταμένων σε σχέδια τομών κτιρίων, είτε ανεξαρτήτων με αφετηρία σχέδια ή σκαριφήματά τους.

☞ Διδακτικές ενέργειες:

Ο διδάσκων μπορεί:

- 1.1 Να παρουσιάσει ένα απλό πρόπλασμα κτιρίου, όπου θα επισημάνει τη θέση του επιπέδου τομής και του επιπέδου προβολής.
- 1.2 Να παρουσιάσει αξονομετρικά σχέδια τομών απλού κτιρίου, όπου θα παρουσιάζονται οι σχέσεις των διάφορων γραμμών και ο ρόλος τους.
2. Να παρουσιάσει σχέδια τομών, όπου θα επισημάνει τον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται διάφορα στοιχεία του κτιρίου (τοίχοι, έπιπλα, ενδείξεις κ.ο.κ.),
3. Να παρουσιάσει σχέδια τομών σε συσχετισμό με αντίστοιχα σχέδια κάτοψης (ή και κατόψεων) και ακόμη τοπογραφικού, από όπου θα προκύπτουν οι χαρακτηρισμοί και οι ονομασίες των τομών.
4. Να παρουσιάσει, με τη βοήθεια σχεδίων τομών και κάτοψης (ή κατόψεων) και ενδεχομένως αξονομετρικού, τον τρόπο αναζήτησης των αντίστοιχων μεγεθών, επίπλων κ.ά. ανάμεσα στα σχέδια τομών και κάτοψης (ή κατόψεων).
- 5.1 Να παρουσιάσει την πορεία εργασίας με διαδοχικά βήματα σχεδίασης.
- 5.2 Να ζητήσει από τους μαθητές την καταγραφή και εφαρμογή των βημάτων σχεδίασης κατά την εκτέλεση άσκησης.
6. Να παρουσιάσει σχέδια τομών κουφωμάτων σε διάφορες κλίμακες, ανεξαρτήτων αλλά και εντεταγμένων σε τοίχους, επισημαίνοντας τις ιδιαιτερότητες της συμβατικής σχεδίασης.

Τα εποπτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο διδάσκων είναι:

- Διαφάνειες (για περισκοπικό προβολέα).
- Πρόπλασμα απλού κτιρίου (από χαρτόνι ή από άλλο υλικό), το οποίο θα μπορεί να χωρίζεται σε δύο μέρη, έτσι ώστε να είναι δυνατή η επίδειξη της διαδικασίας τομής.

- Αξονομετρικά σχέδια τομών.
- Σχέδια τομών απλών κτιρίων με διαφορετικές κατευθύνσεις τομής.

A.4 ΟΨΗ

▷ **ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ:** 2Χ2 ώρες

▷ **ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ:** Στοιχεία σχεδίου - Χαρακτηρισμός - ονομασία όψεων -Προϋποθέσεις σχεδίασης - Βήματα σχεδίασης - Σχεδίαση όψεων κουφωμάτων - Ασκήσεις.

▷ **ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:**

Να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται και να σχεδιάζουν όψεις απλών κτιρίων σύμφωνα με τις καθιερωμένες συμβάσεις.

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

1. Να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία των κανονισμών που αφορούν τη σχεδίαση όψεων στο αρχιτεκτονικό σχέδιο γενικά.
2. Να γνωρίζουν τα διάφορα στοιχεία που περιλαμβάνει ένα σχέδιο όψης, καθώς και τους συμβατικούς τρόπους παράστασής τους.
3. Να γνωρίζουν τους διάφορους χαρακτηρισμούς και τις ονομασίες των όψεων.
4. Να συσχετίζουν διάφορα γεωμετρικά στοιχεία (σημεία, ακμές, έδρες κ.ο.κ.) ανάμεσα στις όψεις, στις τομές και στην κάτοψη (ή στις κατόψεις) ενός απλού κτιρίου.
5. Να αναγνωρίζουν και να συσχετίζουν μεγέθη και στοιχεία (π.χ. επίπλων, ανοιγμάτων κ.ά.) του σχεδίου της όψης με τα αντίστοιχα της τομής και της κάτοψης.
6. Να οργανώνουν και να εκτελούν την εργασία σχεδίασης με βήματα.
7. Να αναπτύξουν περισσότερο τις δεξιότητές τους που αφορούν τη χρήση των οργάνων και των μέσων σχεδίασης.

▷ **Διδακτικές ενέργειες:**

Ο διδάσκων μπορεί:

- 1.1 Να παρουσιάσει ένα απλό πρόπλασμα κτιρίου.
- 1.2 Να παρουσιάσει αξονομετρικά σχέδια απλού κτιρίου, στα οποία θα παρουσιάζονται οι κατάλληλες όψεις του κτιρίου.
- 2.1 Να παρουσιάσει σχέδια όψεων, όπου θα επισημάνει τον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται τα διάφορα στοιχεία του κτιρίου (τοίχοι, ενδείξεις κ.ο.κ.).
3. Να παρουσιάσει σχέδια όψεων σε συσχέτισμό με αντίστοιχα σχέδια τομών και κάτοψης (ή και κατόψεων) και ακόμη και τοπογραφικού, από τα οποία θα προκύπτουν οι χαρακτηρισμοί και οι ονομασίες των όψεων.
4. Να παρουσιάσει, με τη βοήθεια σχεδίων όψεων, τομών και κάτοψης (ή κατόψεων) και ακόμη αξονομετρικών, τον τρόπο αναζήτησης των αντίστοιχων διάφορων στοιχείων και μεγεθών κ.ά. ανάμεσα στα σχέδια όψεων, τομών και κάτοψης (ή κατόψεων).

- 5.1 Να παρουσιάσει την πορεία εργασίας με διαδοχικά βήματα σχεδίασης.
- 5.2 Να ζητήσει από τους μαθητές την καταγραφή και την εφαρμογή των βημάτων σχεδίασης κατά την εκτέλεση άσκησης.
6. Να παρουσιάσει σχέδια όψεων κουφωμάτων σε διάφορες κλίμακες, ανεξάρτητων αλλά και εντεταγμένων σε τοίχους, επισημαίνοντας τις ιδιαιτερότητες της συμβατικής σχεδίασης.
- Τα εποπτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο διδάσκων είναι:
- Διαφάνειες (για περισκοπικό προβολέα).
 - Πρόπλασμα απλού κτιρίου (από χαρτόνι ή από άλλο υλικό).
 - Αξονομετρικά σχέδια.
 - Σχέδια διαφορετικών όψεων απλών κτιρίων.

A.5 ΑΞΟΝΟΜΕΤΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

▷ **Διδακτικές ώρες:** 2Χ2 ώρες

▷ **Περιεχόμενο:** Είδη αξονομετρικών σχεδίων - Προϋποθέσεις σχεδίασης - Διαδικασία σχεδίασης - Ασκήσεις.

▷ **Διδακτικοί στόχοι:**

Να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να σχεδιάζουν αξονομετρικά σχέδια κτιρίων με απλές μορφές, σύμφωνα με τις καθιερωμένες συμβάσεις.

Οι μαθητές είναι σε θέση:

1. Να ανακαλέσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις αξονομετρικές προβολές από μαθήματα της προηγούμενης τάξης.
2. Να αντιλαμβάνονται τη μορφή ενός κτιρίου (ή ενός αντικειμένου) από ένα αξονομετρικό σχέδιό του.
3. Να συσχετίζουν διάφορα στοιχεία μορφής, θέσης, ή μεγέθους σε σχέδια όψεων και σε αξονομετρικά του ίδιου κτιρίου.
4. Να μπορούν να αντιλαμβάνονται τους όγκους ενός κτιρίου (ή ενός αντικειμένου) ως το τελικό αποτέλεσμα διαδοχικών προσθαφαιρέσεων απλών στερεών.
5. Να σχεδιάσουν αξονομετρικά σχέδια κτιρίων ή αντικειμένων με απλές μορφές, επιλέγοντας και ακολουθώντας κατάλληλη πορεία εργασίας.
6. Να αντλούν στοιχεία μορφής, θέσης, ή μεγέθους από σχέδια κατόψεων, τομών, όψεων, προκειμένου να σχεδιάσουν μια αξονομετρική προβολή ενός απλού κτιρίου ή ενός αντικειμένου.

▷ **ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ:**

Ο διδάσκων μπορεί:

- 1.1 Να παρουσιάσει σχέδια διάφορων αξονομετρικών προβολών και όψεων.
- 1.2 Να ζητήσει από τους μαθητές να σχολιάσουν ομοιότητες και διαφορές των σχεδίων αυτών.

2. Να τους ζητήσει να συγκρίνουν και να σχολιάσουν προπλάσματα και αξονομετρικά σχέδια απλών αντικειμένων.
- 3.1 Να επισημάνει αντιστοιχίες και συσχετισμούς μεταξύ απλών στοιχείων (σημείων, ακμών, μεγεθών) σε διάφορα σχέδια κάτοψης, τομής, όψης και αξονομετρικού απλών κτιρίων.
- 3.2 Να προτείνει την αναζήτηση συσχετισμού των μορφών και της θέσης των στοιχείων αυτών.
- 4.1 Να παρουσιάσει παραδείγματα τρόπων προσέγγισης της μορφής διάφορων αντικειμένων.
- 4.2 Να ζητήσει από τους μαθητές να περιγράψουν μορφές σύνθετων στερεών με ανάλογο τρόπο.
5. Να προτείνει πορεία εργασίας για τη σχεδίαση αξονομετρικού σχεδίου απλού αντικειμένου.
6. Να παρουσιάσει παράδειγμα του τρόπου σχεδίασης αξονομετρικού με τη βοήθεια κάτοψης, τομής (ή τομών) και όψεων απλού κτιρίου.

Τα εποπτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο διδάσκων είναι:

- Διαφάνειες (για περισκοπικό προβολέα).
- Αξονομετρικά σχέδια.
- Προπλάσματα αντικειμένων.

Η προσέγγιση του αξονομετρικού σχεδίου από τους μαθητές πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας "ανάγνωσης" και "αναγνώρισης" των διάφορων χωρικών μορφών αλλά και τη δυνατότητα ολοκλήρωσης ενός απλού σχεδίου (με τη βοήθεια σχεδίων κάτοψης, τομής ή τομών και όψης ή όψεων). Η σχεδίαση σύνθετων σχεδίων με λεπτομερειακό χαρακτήρα θα μπορούσε ένα αντιμετωπιστεί μόνο στο πλαίσιο ανάθεσης προαιρετικής εργασίας σε ενδιαφερόμενους μαθητές.

A.6 ΠΡΟΟΠΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

▷ **Διδακτικές ώρες:** 2Χ2 ώρες

▷ **Περιεχόμενο:** Προοπτικό σχέδιο - Χαρακτηριστικά στοιχεία ενός προοπτικού σχεδίου - Γνωρίσματα του προοπτικού σχεδίου - Είδη προοπτικών σχεδίων - Ασκήσεις.

▷ **Διδακτικοί στόχοι:**

Να αποκτήσουν οι μαθητές την ικανότητα να αντιλαμβάνονται τη μορφή του χώρου με τη βοήθεια ενός προοπτικού σχεδίου και να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά του.

Οι μαθητές να είναι σε θέση:

1. Να κατανοήσουν τη σημασία του προοπτικού σχεδίου, γενικά, και να γνωρίσουν τα είδη του (μετωπικό, με δύο σημεία φυγής),
2. Να αντιλαμβάνονται και να περιγράφουν απλά σχήματα ενός προοπτικού σχεδίου ως προς τη μορφή τους, τη θέση τους στο χώρο και τον προσανα-

τολισμό τους, σε σχέση τόσο με τον παρατηρητή όσο και με το αντικείμενο που παριστάνεται (π.χ. κτίριο).

3. Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία (γραμμές, σημεία, μεγέθη) σε ένα προοπτικό σχέδιο (π.χ. ενός κτιρίου).
4. Να κατανοήσουν τα γνωρίσματα ενός προοπτικού σχεδίου.
5. Να συμπληρώσουν στοιχεία σε προοπτικά σχέδια ή σε σκαριφήματα αντικειμένων (π.χ. κτιρίων) με απλές μορφές.
6. Να συσχετίζουν στοιχεία (π.χ. ανοίγματα) ανάμεσα σε διαφορετικού τύπου σχέδια κάτοψης, τομής, όψης, αξονομετρικού και προοπτικού ενός κτιρίου.

ου.

☛ Διδακτικές ενέργειες:

Ο διδάσκων μπορεί:

- 1.1 Να παρουσιάσει διάφορα σχέδια (όψεις, αξονομετρικά, προοπτικά) σχεδίων και να ζητήσει το σχολιασμό τους από τους μαθητές.
- 1.2 Να τους ζητήσει να σχολιάσουν ομοιότητες και διαφορές των σχεδίων αυτών.
- 2.1 Να ζητήσει από τους μαθητές να συγκρίνουν μορφές και μεγέθη συγκεκριμένων στοιχείων στα προηγούμενα σχέδια.
- 2.2 Να βοηθήσει τους μαθητές να παρατηρήσουν και να "προσδιορίσουν" τη θέση των στοιχείων αυτών και τον προσανατολισμό τους, ώστε να συναγάγουν τα κατάλληλα συμπεράσματα.
- 3.1 Να βοηθήσει τους μαθητές να προσδιορίσουν τις γραμμές της βάσης και του ορίζοντα στο προοπτικό σχέδιο ενός κτιρίου.
- 3.2 Να βοηθήσει τους μαθητές να προσδιορίσουν το ύψος του ορίζοντα και τα σημεία φυγής διάφορων ομάδων παράλληλων ευθειών.
- 4.1 Να επισημάνει τις διαφορές που παρουσιάζονται μεταξύ του προοπτικού σχεδίου και άλλων σχεδίων (π.χ. όψεων, αξονομετρικού).
- 4.2 Να προτείνει να αναζητήσουν οι μαθητές το συσχετισμό της μορφής και της θέσης σε διάφορες περιπτώσεις απλών γεωμετρικών σχημάτων.
5. Να ζητήσει από τους μαθητές να αναζητήσουν, να συμπληρώσουν ή να προσθέσουν στοιχεία (γραμμές, σημεία) σε δεδομένα προοπτικά σχέδια.

Τα εποπτικά μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο διδάσκων είναι:

- Διαφάνειες (για περισκοπικό προβολέα).
- Προοπτικά σχέδια κτιρίου.
- Σχέδια όψεων (σειράς) και αξονομετρικά του ίδιου κτιρίου.

Η προσέγγιση του προοπτικού σχεδίου από τους μαθητές πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας "αναγνώρισης" και "ανάγνωσης" των διάφορων χωρικών μορφών, όχι όμως τη δυνατότητα ολοκληρωμένης κατασκευής ενός σχεδίου (με τη βοήθεια άλλων σχεδίων) ή τη δυνατότητα επιλογής χαρακτηριστικών στοιχείων (οπτικού κέντρου, ορίζοντα κ.ο.κ.).

B. ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

☛ Διδακτικές ώρες: 5X2 ώρες

▷ Περιεχόμενο: Γενικά περί συμβόλων

Επίπλωση - εξοπλισμός χώρων κατοικίας (ανθρωπομετρικά στοιχεία, έπιπλα χώρων φαγητού, καθιστικού και υπνοδωματίου, είδη υγιεινής, εξοπλισμός κουζίνας). Συμβολισμοί υλικών σε προβολή (επίχρισμα, πλακάκια, υαλότουβλα, ξύλο, λιθοδομές, πλακοστρώσεις, βυζαντινά κεραμίδια κ.τ.λ.).

Ενδείξεις (βορράς, γραφική κλίμακα, βέλη τομής, στάθμες, βέλη ύψους, γραμμή ανάβασης).

Στοιχεία περιβάλλοντος (δέντρα, θάμνοι, χλόη, νερό, άνθρωποι, αυτοκίνητα).

▷ Διδακτικοί στόχοι:

Να γνωρίσουν οι μαθητές τρόπους σχεδίασης-συμβολισμούς της βασικής επίπλωσης και του εξοπλισμού της κατοικίας σε κάτοψη (κυρίως σε κλίμακα 1/50) και να τα αναγνωρίζουν σε ένα σχέδιο.

Να γνωρίσουν τη γλώσσα των συμβόλων που αναφέρονται σε υλικά σε προβολή (κυρίως σε κλίμακα 1/50) και να είναι σε θέση να τα αναγνωρίζουν σε ένα σχέδιο.

Να γνωρίσουν τη γλώσσα των συμβόλων που αναφέρονται σε ενδείξεις και να είναι σε θέση να τις αναγνωρίζουν σε ένα σχέδιο.

Να γνωρίσουν τρόπους σχεδίασης-συμβολισμού των στοιχείων περιβάλλοντος και να μπορούν να τα αναγνωρίζουν σε ένα σχέδιο.

Να εξοικειωθούν με τη σχεδίαση της βασικής επίπλωσης και του εξοπλισμού των χώρων της κατοικίας σε κάτοψη και κυρίως σε κλίμακα 1/50.

Να είναι σε θέση να σχεδιάζουν-συμβολίζουν υλικά σε προβολή κυρίως σε κλίμακα 1/50.

Να εξοικειωθούν με την ορθή σχεδίαση με ελεύθερο χέρι (χωρίς τη χρήση έτοιμων στοιχείων) των στοιχείων περιβάλλοντος.

Να συσχετίζουν τις όψεις με τις αντίστοιχες κατόψεις των δέντρων και των θάμνων.

Να γνωρίσουν τους τρόπους που χρησιμοποιούμε συνήθως για την απεικόνιση όλων των προαναφερθέντων στοιχείων.

Να αναπτύξουν κριτική σκέψη και αισθητικό κριτήριο, που θα τους βοηθήσουν να επιλέγουν τον κατάλληλο κάθε φορά τύπο στοιχείων-συμβόλων.

Να αντιληφθούν τη σημασία:

- της κλίμακας
- της σωστής τοποθέτησης
- της χωρίς υπερβολές απεικόνισης.

Να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται σε στοιχειώδεις απαιτήσεις ορθής αισθητικής προσέγγισης - ισορροπίας ύψους, χώρου και συμβόλων.

▷ Διδακτικές ενέργειες:

Συζήτηση-επισημάνση της ανάγκης ύπαρξης συμβόλων.

Παρουσίαση στους μαθητές, μέσω της χρήσης εποπτικών μέσων, σχεδίων (επαγγελματικών, μαθητικών, σπουδαστικών κ.τ.λ.), διαφανειών, φωτογρα-

φιών κ.τ.λ., προκειμένου να γίνει σύγκριση διάφορων τρόπων έκφρασης-απεικόνισης, με έμφαση στη σπουδαιότητα της κλίμακας, των αναλογιών και της τήρησης ενιαίου ύφους στο σχέδιο.

Προτροπή στους μαθητές να επιλέξουν τα προσφορότερα παραδείγματα από την παραπάνω παρουσίαση και να αιτιολογήσουν τις επιλογές τους.

Εκτός από την επίδειξη σχεδίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν και παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, όπως διαφημιστικά έντυπα ηλεκτρικών συσκευών, ειδών υγιεινής, επίπλων καθώς και παραδείγματα αφαιρετικής έως φωτορεαλιστικής απεικόνισης στοιχείων περιβάλλοντος, υλικών κ.τ.λ., ώστε ο μαθητής να κατανοήσει τη βαρύτητα των επιλογών του και την επιρροή τους στο γενικότερο χαρακτήρα του σχεδίου.

Επισημάνση των βασικών ιδιαιτεροτήτων κάθε υλικού.

Αναφορά στη σημασία της αντιστοίχισης κατασκευής και σχεδίασης των υλικών.

Προτροπή για παρατήρηση του περιβάλλοντος και για προσπάθεια αφαιρετικής απόδοσής του.

Επιλεκτική ανάλυση-σχολιασμός καθώς και επεξηγήσεις που αφορούν τις δυνατότητες των διάφορων τρόπων απεικόνισης.

Πρακτικές οδηγίες που αφορούν τον τρόπο και την πορεία εκτέλεσης της σχεδιαστικής εργασίας.

Αναφορά στη σημασία:

- της βαρύτητας της γραμμής.
- της ορθής τοποθέτησης.
- του μεγέθους και των αναλογιών των διάφορων στοιχείων.

Σε αυτή την ενότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις ασκήσεις και χαρτί A3 ή A4 ή ακόμα και φωτοτυπίες των ασκήσεων που δε χρειάζονται μεταφορά από κλίμακα (προκειμένου να εξοικονομηθεί χρόνος).

Τα παραδείγματα που αναφέρονται σ' αυτό το κεφάλαιο δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα' δίνουν, απλώς, ερεθίσματα, προκειμένου ο μαθητής να διερευνήσει και επιλέξει το δικό του τρόπο έκφρασης.

Γ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

☞ **Διδακτικές ώρες:** 2Χ2 ώρες

☞ **Περιεχόμενο:** Γ1. Βασικές αρχές σχεδίασης με Η/Υ.

Γ2. Ο πυρήνας των προγραμμάτων σχεδίασης.

Γ3. Η επέκταση ως το διαδίκτυο.

Γ4. Σχέδιο δύο ή τριών διαστάσεων.

Γ5. Χρήση ευρύτερης ομάδας προγραμμάτων στην τεχνική σχεδίαση.

☞ **Διδακτικοί στόχοι:**

Να αντιληφθούν οι μαθητές ότι η σχεδίαση με ηλεκτρονικό υπολογιστή -που

έχει ευρύτητα αναπτυχθεί- συμπληρώνει, χωρίς να μειώνει, τη σημασία της σχεδίασης με το χέρι, που αποτελεί αναντικατάστατη βασική γνώση.

Να αντιληφθούν τις γενικές αρχές που διέπουν τις βασικές λειτουργίες ενός σχεδιαστικού προγράμματος, π.χ. για τη δημιουργία απλών βασικών σχημάτων και στερεών.

Να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις στη σχεδίαση με Η/Υ με επίδειξη παραδειγμάτων από πιο συνθέτες λειτουργίες σχεδιαστικών προγραμμάτων.

Να συμμετέχουν σε συζήτηση που αφορά τη σχεδίαση με Η/Υ σε σχέση με το συμβατικό γραμμικό σχέδιο (ιδιαιτερότητες, δυνατότητες, πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα).

⇒ Διδακτικές ενέργειες:

Το τμήμα αυτό του μαθήματος εισάγει στη χρήση υπολογιστών στον σχεδιασμό χωρίς να επιχειρεί μια εμβάθυνση ή να περιλαμβάνει ασκήσεις.

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην κατανόηση των τριών βασικών αρχών:

- Δημιουργούμε αντικείμενα αντί για γραμμές.
- Δημιουργούμε και μεταχειριζόμαστε συνεχώς σύνθετα αντικείμενα.
- Η διαδικασία σχεδιασμού είναι κυκλική.

Επίσης, θα πρέπει να τονιστεί η ραγδαία εξέλιξη των προγραμμάτων και εν γένει της τεχνολογίας στην πληροφορική.

Ανάλογα με τον εξοπλισμό του σχολείου ή με τη δυνατότητα πρόσβασης σε αντίστοιχο κέντρο Η/Υ και σε αρχιτεκτονικά προγράμματα, να γίνει επίδειξη ηλεκτρονικού σχεδιασμού απλών γεωμετρικών σχημάτων και στερεών ή απλών αρχιτεκτονικών θεμάτων.

Συζήτηση στα θέματα που αφορούν την ηλεκτρονική σχεδίαση στη σύγχρονη εποχή (ιδιαιτερότητες, νέες δυνατότητες, πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα). Σύγκριση με τη γραμμική σχεδίαση με το χέρι στις διάφορες φάσεις σχεδιασμού του αρχιτεκτονικού έργου.

Παρουσίαση και σχολιασμός ολοκληρωμένων παραδειγμάτων αρχιτεκτονικών έργων περιλαμβάνει τα πρώτα σκίτσα κατά τη σύλληψη της ιδέας του έργου, σχέδια λεπτομερειών, μακέτες, φωτορεαλιστικά, έως και φωτογραφίες του κτιρίου τελειωμένου. Συζήτηση.

Δ. ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

⇒ Διδακτικές ώρες: 7Χ2 ώρες

⇒ Περιεχόμενο: Δίνονται 12 σχεδιαστικά θέματα με διαφορετικό περιεχόμενο, βαθμό δυσκολίας πολυπλοκότητας κ.τ.λ. Τα θέματα αυτά αποτελούν πιο ολοκληρωμένες ασκήσεις στο αρχιτεκτονικό σχέδιο και είναι τα εξής:

Δ1. Πλακόστρωση της κεντρικής εισόδου του κτιρίου της Αρχιτεκτονικής

Σχολής Ε.Μ.Π.

Δ2. Ξύλινο βάθρο-τμήμα θεατρικού σκηνικού.

- Δ3. Παγκάκια σε δημοτικό άλσος.
- Δ4. Ανεμόμυλος.
- Δ5. Ξύλινο στέγαστρο καφενείου στην παραλία.
- Δ6. Νεοκλασική εξώθυρα.
- Δ7. Βιομηχανικό κτίριο.
- Δ8. Εκκλησάκι στις Κυκλάδες.
- Δ9. Κατοικία στις Κυκλάδες.
- Δ10. Σύγχρονο θέατρο σε λίμνη.
- Δ11. Σπίτι διακοπών στην Αίγινα.
- Δ12. Σύγχρονη εξοχική κατοικία στο βουνό.

Στην αρχή του κεφαλαίου δίνονται γενικές οδηγίες σχεδίασης.

☞ **Διδακτικοί στόχοι:**

Να μάθουν οι μαθητές να "διαβάζουν", να κατανοούν και να σχεδιάζουν με ακρίβεια, ορθότητα και πληρότητα ένα αρχιτεκτονικό σχεδιαστικό θέμα.

Επίσης, να ασκηθούν στην οργάνωση των επιμέρους σχεδίων του θέματος, των τίτλων τους και των λοιπών στοιχείων, σε μία πινακίδα. Η οργάνωση αυτή των σχεδίων γίνεται με κριτήρια τη νοηματική πληρότητα, τη σωστή περιγραφή του θέματος, τη λογική αλληλεξάρτηση των επιμέρους σχεδίων, καθώς και την αισθητική ισορροπία της σύνθεσης του πίνακα.

Τέλος, οι μαθητές, σχεδιάζοντας τα θέματα αυτά, θα ασκηθούν σε ζητήματα που αφορούν στη σωστή μεταφορά της κλίμακας σχεδίασης, στην ορθή γεωμετρική απεικόνιση, στην ακρίβεια, στην επιλογή του κατάλληλου πάχους γραμμών, στις διαγραμμίσεις των τομών κ.τ.λ. Επίσης, θα ασκηθούν στον εμπλουτισμό του σχεδίου με συμπληρωματικά στοιχεία (πολλές φορές με ελεύθερο χέρι), που προσδίδουν στο θέμα την τελική ποιότητα, υφή και ευκρίνειά του.

☞ **Διδακτικές ενέργειες:**

Παρουσίαση στους μαθητές αρχικών σκίτσων, προσχεδίων, τελικών σχεδίων και φωτογραφιών πραγματοποιημένου έργου γνωστών αρχιτεκτόνων (κτιρίων και περιβάλλοντος χώρου). Συζήτηση με τους μαθητές για το "ύφος", την ποιότητα και την εκφραστικότητα των σχεδίων. Μέσα από τα παραδείγματα αυτά θα γίνουν πιο κατανοητές οι "γενικές οδηγίες σχεδίασης" που δίνονται στην αρχή του κεφαλαίου.

Η επιλογή των 12 θεμάτων που συμπεριλαμβάνονται στο κεφάλαιο αυτό έγινε με στόχο να δοθεί στο μαθητή η δυνατότητα πολύπλευρης προσέγγισης και κατανόησης του αντικειμένου και του περιεχομένου του μαθήματος. Επίσης, στόχο αποτέλεσε η παροχή στον καθηγητή της ευχέρειας επιλογής των καταλληλότερων ασκήσεων ανάλογα με το χρόνο που διατίθεται, το επίπεδο γνώσεων και τις παραστάσεις των μαθητών.

Τα ζητούμενα των θεμάτων δεν έχουν σχέση με τα διατιθέμενα σχολικά δώρα.

Σε κάθε άσκηση ο καθηγητής θα επιλέξει τα ζητούμενα, θα προσθέσει, θα αφαιρέσει ή θα ζητήσει διαφορετικά σχέδια σε υποομάδες της τάξης, ώστε να

εκπονούνται τα θέματα στο χρόνο που διατίθεται κάθε φορά.

Σε κάθε άσκηση (σχεδιασμένη πάντα υπό κλίμακα) δίνονται περισσότερες πληροφορίες απ' όσες ζητούνται, για να γίνει το θέμα κατανοητό και οικείο στους μαθητές, αλλά και για να τους δίνεται η δυνατότητα συμπλήρωσης, κατ' εκτίμηση, στοιχείων που παραλείφθηκαν.

Ο βαθμός δυσκολίας και συνθετότητας αυξάνει αναλογικά από το θέμα Δ1 έως το Δ12 χωρίς, όμως, να είναι απόλυτη η κατάταξή τους.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο γενικός σκοπός του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας είναι με τη διδασκαλία αυτής να συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά. Συγκεκριμένα, ειδικότερα:

- Με τις γνώσεις και την εμπειρία που θα αποκτήσουν από το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας να βοηθηθούν στο να γίνουν υπεύθυνα άτομα και δημοκρατικοί πολίτες.
- Μέσα από τα θέματα της Οικογενειακής Αγωγής _κύριας θεματικής ενότητας της Οικιακής Οικονομίας_ να αναπτύξουν πρότυπα συμπεριφοράς τα οποία να εκφράζουν αγάπη, σεβασμό και εκτίμηση, προς τον άνθρωπο και τη ζωή.
- Να αναπτύξουν κλίσεις, ενδιαφέροντα και δεξιότητες, μέσα από την ποικιλία γνώσεων, που τους προσφέρουν οι θεματικές ενότητες της Οικιακής Οικονομίας.
- Με τη μετάβαση από την Οικογενειακή στην Κοινωνική Αγωγή, να αποκτήσουν εκτός από την οικογενειακή και κοινωνική ταυτότητα.
- Εφόσον το περιεχόμενο του γνωστικού αντικείμενου της Οικιακής Οικονομίας συνδυάζει θεωρία και πράξη, να μάθουν μέσα από τις εφαρμογές να εκτιμούν ισότιμα την πνευματική και τη χειρωνακτική εργασία.
- Να καλλιεργηθεί στους μαθητές και τις μαθήτριες ο σεβασμός στα παραδοσιακά στοιχεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και στις ιδιαιτερότητες τους λαού μας, καθώς και η αισθητική και κοινωνική ευαισθησία προς το περιβάλλον.
- Μέσα από τις δραστηριότητες του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας να αναπτύξουν δημιουργική και κριτική σκέψη, να συνηθίσουν στη συλλογική προσπάθεια, τη συνεργασία και τη φιλία και να αποκτήσουν ικανότητες προκειμένου να ακολουθούν _δια βίου_ βασικές αρχές: οργάνωσης, οικονομίας, αγωγής υγείας, τέχνης, τεχνολογίας και πολιτισμού, χωρίς να παραβλέπουν τις ανθρώπινες αξίες

Το μάθημα διδάσκεται στην Α΄ Γυμνασίου (1 ώρα/εβδομάδα) και στη Β΄ Γυμνασίου (2 ώρες/εβδομάδα).

Τα νέα διδακτικά "πακέτα" Οικιακής Οικονομίας χρησιμοποιήθηκαν, για πρώτη φορά, το σχολικό έτος 2007_08.

Τα "πακέτα" αυτά περιλαμβάνουν και το "**βιβλίο εκπαιδευτικού**", Α΄ και Β΄ Γυμνασίου, αντιστοίχως. Το κάθε ένα από τα ανωτέρω βιβλία περιλαμβάνει, ανά κεφάλαιο: α) ενδεικτικό χρονικό προγραμματισμό της ύλης, β) τους στόχους του κεφαλαίου και γ) ενδεικτικές διδακτικές ενέργειες-προτεινόμενο διδακτικό υλικό. Έτσι, ουσιαστικά υποβοηθείται το διδακτικό έργο του κάθε εκπαιδευτικού που διδάσκει αυτό το μάθημα.

ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Μάθημα Γενικής Παιδείας (2 ώρες την εβδομάδα,
καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους).**

Διδάσκεται το πακέτο διδακτικού υλικού για το μάθημα "Αρχές Οικονομίας".

Το πακέτο διδακτικού υλικού εμπεριέχει το Βιβλίο Μαθητή, το τετράδιο εργασίας του μαθητή και το βιβλίο καθηγητή.

Παρακαλούνται οι καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα ν' ανατρέχουν και στην ιστοσελίδα του ΠΙ: <http://www.pi-schools.gr/lessons/economics>.

ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Μάθημα Επιλογής (2 ώρες την εβδομάδα,
καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)**

Το εκπαιδευτικό αυτό πακέτο διδακτικού υλικού εμπεριέχει το βιβλίο μαθητή, το τετράδιο μαθητή που περιέχει τις λύσεις τις ασκήσεις και το βιβλίο καθηγητή, όπου αναλύονται οι διδακτικές οδηγίες.

Παρακαλούνται οι καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα ν' ανατρέχουν στην ιστοσελίδα του ΠΙ: <http://www.pi-schools/lessons/economics>.

ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Μάθημα Επιλογής (2 ώρες την εβδομάδα, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)

Θα διδαχθεί το βιβλίο «ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ» των Α. Κοντάκου, Κ. Μαργαρώνη και Α. Ζαρίφη.

1. Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ

Η λογιστική είναι μια επιστήμη, η οποία ύστερα από πολλές θεωρητικές συζητήσεις στο τέλος του 19ου αιώνα εντάχθηκε στο ευρύτερο πλαίσιο του Οικονομικού Λογισμού. Η Λογιστική παρέχει στις οικονομικές μονάδες την «πληροφοριακή θωράκιση» που τις βοηθά στην επίτευξη, κατά τον καλύτερο τρόπο, του στόχου τους.

Για τη διδασκαλία της Λογιστικής απαιτείται συνδυασμός της επαγωγικής και της παραγωγικής μεθόδου, δηλαδή σύνθεση του όλου από το μέρος, όπως, π.χ., του ισολογισμού από τους λογαριασμούς, καθώς και ανάλυση σε μέρη από το σύνολο, όπως π.χ. ο εντοπισμός κάποιου λογαριασμού ή κάποιου συνδυασμού λογαριασμών από τον ισολογισμό.

Στη Λογιστική η βαθμιαία ανάπτυξη των εννοιών μπορεί να πραγματοποιηθεί αμφίδρομα. Για παράδειγμα, έχει επικρατήσει πρώτα να διδάσκουμε την έννοια, τη δομή και τη σημασία του ισολογισμού, να τεκμηριώνουμε τη θεμελιώδη ισότητα της διπλογραφίας **Ε=ΠΠ+ΚΠ** και μετά να προχωρούμε στην έννοια των λογαριασμών και στην ανάλυση των λογιστικών γεγονότων. Μετά λοιπόν την ανάλυση και την κατηγοριοποίηση, καθώς και την καταγραφή των λογιστικών γεγονότων σ' αυτούς, επανερχόμαστε στον τρόπο σύνταξης των ισολογισμών.

Ο διδάσκων προτείνεται να χρησιμοποιεί παραδείγματα από την καθημερινότητα και να πείθει ότι το μάθημα είναι εύκολο και ιδιαίτερα χρήσιμο στην καθημερινή του ζωή.

2. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ» ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ

Το βιβλίο «Αρχές Λογιστικής» των Κοντάκου Α. χωρίζεται σε δυο μέρη.

• Στο πρώτο μέρος (στα 6 πρώτα κεφάλαια) δίνονται προοδευτικά οι βασικές έννοιες:

- I. Περιουσία, διακρίσεις και υποδιακρίσεις της.
- II. Προσδιορισμός της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης (απογραφή και σολογισμός).
- III. Μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων, παρακολούθηση των μεταβολών (διαδοχικοί ισολογισμοί, λογαριασμοί), προσδιορισμός του αποτελέσματος που προέκυψε.
- IV. Διπλογραφική μέθοδος, καταγραφή των λογιστικών γεγονότων στο ημερο-

λόγιο και καταχώριση των μεταβολών που επέρχονται απ' αυτά στους λογαριασμούς του Γενικού Καθολικού. Ανάλυση των λογιστικών γεγονότων. Ισοζύγια λογαριασμών Γενικού Καθολικού.

- V. Παραπέρα ανάλυση του μοναδικού λογαριασμού «Κεφάλαιο» και προσδιορισμός του αποτελέσματος με το λογαριασμό «Αποτελέσματα Χρήσης».
- VI. Διάκριση των λογαριασμών κατά μέγεθος, λογιστικός χειρισμός τους και ισοζύγια λογαριασμών αναλυτικών καθολικών.

Τα περιουσιακά στοιχεία και οι λογαριασμοί τους, καθώς επίσης και η διάρθρωση της περιουσίας, δίνονται σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ., σε μεγάλο βαθμό από την αρχή.

Στο Κεφ. 5 δίνεται ένα ολοκληρωμένο λογιστικό κύκλωμα (άνοιγμα βιβλίων μιας χρήσης, παρακολούθηση των λογιστικών γεγονότων, προσδιορισμός του αποτελέσματος, σύνταξη του ισολογισμού, κλείσιμο των βιβλίων). Ήδη στο Κεφ. 3 κατά την εφαρμογή της τήρησης των λογαριασμών έχει λειτουργήσει ένα απλό λογιστικό κύκλωμα.

• Στο δεύτερο μέρος δίνονται:

A. Η ανάλυση των λογαριασμών ως προς το περιεχόμενο τους.

Μεταξύ άλλων, στο μέρος αυτό γίνεται ο λογιστικός χειρισμός.

- i) Των αποθεμάτων υλικών αγαθών, όπως των εμπορευμάτων, των πρώτων και βοηθητικών υλών κ.τ.λ. με τη λειτουργία των λογαριασμών αξιών (ομάδα 2 του Ε.Γ.Λ.Σ. για τα αποθέματα, αρχικά και τελικά, καθώς και τις αγορές κατά τη διάρκεια της χρήσης μαζί με τις επιστροφές-εκπτώσεις αγορών).
- ii) Των λογαριασμών εσόδων (λογαριασμοί 70-73 του Ε.Γ.Λ.Σ. για τις πωλήσεις, επιστροφές-εκπτώσεις πωλήσεων).
- iii) Των λογαριασμών εκμετάλλευσης, όπου μεταφέρονται τα αρχικά αποθέματα, οι καθαρές αγορές χρήσης, οι καθαρές πωλήσεις χρήσεις και εμφανίζονται τα τελικά αποθέματα.

B. Τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία.

Γ. Τα λογιστικά σφάλματα.

Δ. Οι λογιστικές εργασίες τέλους χρήσης.

Ε. Οι βασικοί σκοποί και η διάρθρωση του Ε.Γ.Λ.Σ.

**3. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
«ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ»**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Είναι απαραίτητο να κατανοήσουν οι μαθητές τα χαρακτηριστικά στοιχεία της επιχείρησης, επειδή από αυτό εξαρτάται η κατανόηση του ρόλου του επιχειρηματία. Είναι αναγκαίο να καταλάβουν οι μαθητές ότι, όταν η επιχείρηση πραγματοποιεί κέρδος, αυτό το οφείλει στο φορέα της ενώ, όταν προκύπτει ζημιά, μειώνεται η υποχρέωση της προς το φορέα. Σ' αυτό το σημείο σχηματί-

ζει ο μαθητής εικόνα για την περιουσία της επιχείρησης. Είναι απαραίτητο λοιπόν να κατανοήσουν οι μαθητές πού ανήκουν τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει η επιχείρηση, ποιες μπορεί να είναι οι απαιτήσεις της και ποιες οι υποχρεώσεις της προς τρίτους και προς το φορέα της.

Πρέπει να καταλάβουν οι μαθητές την ισότητα του Ενεργητικού και του Παθητικού (παράδειγμα παραγρ. 1.3.2). Οι διακρίσεις του Ενεργητικού και του Παθητικού έχουν στόχο να γνωρίζουν καλύτερα τη βασική ενότητα για την περιουσία και τις διακρίσεις της γι αυτό προτείνεται να γίνουν οι απαραίτητες εφαρμογές από τον καθηγητή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η απογραφή συμβάλλει στην εμπέδωση των διακρίσεων και των υποδιακρίσεων. Προτείνονται μία ή δύο απλές εφαρμογές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οι μετασχηματισμοί των περιουσιακών στοιχείων αποτελούν βασική ενότητα του μαθήματος και γι αυτό προτείνεται να αφιερωθεί αρκετός χρόνος. Άξονας αναφοράς είναι η γνωστή ισότητα $E = ΠΠ + ΚΠ$, με την οποία επαληθεύονται οι απλοί μετασχηματισμοί. Διευκρινίζεται ότι απλοί μετασχηματισμοί δεν μπορούν να υπάρχουν, εάν μετά το λογιστικό γεγονός που τους προκάλεσε δεν εξακολουθεί να ισχύει η παραπάνω σχέση (+Εν. δε γίνεται με -ΠΠ ή -ΚΠ).

Οι διαδοχικοί ισολογισμοί χρησιμεύουν για τη διαπίστωση των μεταβολών των περιουσιακών στοιχείων που επέρχονται ύστερα από κάθε λογιστικό γεγονός. Με τα ίδια δεδομένα προτείνεται να γίνεται και ο προσδιορισμός του αποτελέσματος (ως διαφοράς τελικής και αρχικής ΚΠ).

Κλειδί για τη λειτουργία των λογαριασμών είναι οι κανόνες λειτουργίας τους και το δεδομένο ότι η δημιουργία ενός περιουσιακού στοιχείου είναι αύξηση του (από το μηδέν). Από τον ισολογισμό, στον οποίο εμφανίζονται περιληπτικά τα περιουσιακά στοιχεία σε μια δεδομένη στιγμή, προκύπτει η αναγκαιότητα να ανοιχθούν λογαριασμοί για την παρακολούθηση των μεταβολών των περιουσιακών στοιχείων. Με βάση αυτά ο μαθητής εύκολα, σύμφωνα με τους κανόνες λειτουργίας των λογαριασμών, ανοίγει τους λογαριασμούς του Ενεργητικού με χρέωση και του Παθητικού με πίστωση και είναι σε θέση να τους λειτουργήσει στη συνέχεια.

Κατά την εφαρμογή της τήρησης των λογαριασμών λειτουργεί το πρώτο απλό λογιστικό κύκλωμα (Άνοιγμα λογαριασμών από τον ισολογισμό, παρακολούθηση των μεταβολών που επέρχονται από τα λογιστικά γεγονότα με τους λογαριασμούς, προσδιορισμός του αποτελέσματος που προέκυψε στη διάρκεια της περιόδου ως διαφοράς της τελικής και της αρχικής ΚΠ, σύνταξη του ισολογισμού στο τέλος της περιόδου από τα υπόλοιπα των λογαριασμών, με την υπόθεση ότι αυτά συμφωνούν με την απογραφή).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Το Ημερολόγιο να διδάσκεται συγχρόνως με το Γενικό Καθολικό (ένας ή δύο λογαριασμοί μπορούν να τηρηθούν με πλήρη μορφή, ενώ οι υπόλοιποι να είναι σε σχήμα T, για να είναι πιο άνετο το μάθημα). Προτείνεται να ακολουθήσει η σύνταξη του Ισοζυγίου των λογαριασμών του Γενικού Καθολικού, προκειμένου να διαπιστωθεί η συμφωνία Ημερολογίου και λογαριασμών του Γενικού Καθολικού. Τρία ή τέσσερα λογιστικά γεγονότα είναι αρκετά στο πλαίσιο δύο διδακτικών ωρών για τα παραπάνω, όπως η παρακάτω εφαρμογή.

«Στην ατομική επιχείρηση του Α. Ανδρέου ο ισολογισμός της στις 31-12-1998 έχει ως εξής:

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31-12-1998			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Εμπορεύματα	20000	I	Κεφάλαιο
Ταμείο	10000		30000
	30000		-
			30000

Στη νέα χρήση γίνονται στην επιχείρηση τα παρακάτω λογιστικά γεγονότα:

Στις 2-1-1999: Αγορά εμπορευμάτων από τον Δ. Δημητρίου (τιμολόγιο του Νο 3/2-1-1999) αξίας 5000 ευρώ με πίστωση.

Στις 3-1-1999: Πληρωμή του ενοικίου 1500 ευρώ (Απ. Πληρ. Νο 1/3-1-1999).

Στις 5-1-1999: Πώληση εμπορευμάτων (τιμολόγιο μας Νο 1/5-1-1999) στον Β. Βασιλείου, αξίας (κόστους) 2500 ευρώ αντί 4000 ευρώ τα μισά με μετρητά (Απόδ. Εισπρ. Νο 1/5-1-1999) και τα άλλα μισά με πίστωση.

Να καταχωρίσετε τον αρχικό ισολογισμό και τα παραπάνω λογιστικά γεγονότα στο Ημερολόγιο, να ενημερώσετε από το ημερολόγιο τους λογαριασμούς του Γενικού Καθολικού, να συντάξετε το ισοζύγιο των λογαριασμών του Γενικού Καθολικού και να προβείτε στον έλεγχο των απαραίτητων αριθμητικών συμφωνιών».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Οι εφαρμογές να είναι σύντομες, για να μπορούν να γίνουν και οι καταστάσεις συμφωνίας των αναλυτικών καθολικών.

4. ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ.

Η Λογιστική παρέχει τη δυνατότητα να εξετάσουμε τους μαθητές σε μεγάλο μέρος της ύλης με ασκήσεις. Προτείνεται οι ασκήσεις να καλύπτουν ένα ολοκληρωμένο κύκλωμα λογιστικών εργασιών με κλιμάκωση στο βαθμό δυσκολίας, η οποία θα επιτρέπει την αξιολόγηση του μαθητή από το διδάσκοντα, καθώς και την αξιολόγηση του βαθμού κατανόησης του μαθήματος από αυτόν. Τα θέματα προτείνεται να είναι απλά και σαφή. Το ίδιο και οι εργασίες.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Μάθημα Γενικής Παιδείας (2 ώρες την εβδομάδα,
καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους).**

Το σχολικό έτος 2008-2009 θα διδαχθεί το νέο βιβλίο «ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ» των Στράτου Γεωργούλα, Ρεγγίνας Κασιμάτη, Μαρίας Παπαϊωάννου και Ιωάννη Πράνταλου.

Το βιβλίο συνοδεύεται από:

A. το «**Τετράδιο Εργασίας και Έρευνας του Μαθητή**» (TEEM)

B. το «**Βιβλίο του Καθηγητή**»

Ως διδακτέα ύλη ορίζονται όλες οι ενότητες των 10 κεφαλαίων του βιβλίου της «Κοινωνιολογίας». Στο Βιβλίο του Καθηγητή υπάρχουν αναλυτικές οδηγίες για τους τρόπους προσέγγισης και διδασκαλίας των ανωτέρω ενότητων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ

Μάθημα Γενικής παιδείας της Β΄ Τάξης Γενικού Λυκείου (2 ώρες την εβδομάδα καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)

Βιβλίο: «Πολιτική και Δίκαιο», συγγραφείς κ. Παπακωνσταντίνου Καλλιόπη και κ. Κατσίρας Λεωνίδα, εκδ.ΟΕΔΒ

Από το σχολικό έτος 2009-2010 εισάγεται ένα νέο διδακτικό πακέτο για τη διδασκαλία και τη στήριξη του Μαθήματος «Πολιτική και Δίκαιο» στη Β΄ Γενικού Λυκείου. Το διδακτικό πακέτο αποτελείται από Βιβλίο για τον μαθητή και Βιβλίο για τον Καθηγητή.

Η διδακτέα ύλη με τις προτεινόμενες ώρες διδασκαλίας έχουν ως εξής:

- ΚΕΦ. 1: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ώρες: 3
 ΚΕΦ. 2: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ώρες: 3
 ΚΕΦ. 3: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ώρες: 4
 ΚΕΦ. 4: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ώρες: 5
 ΚΕΦ. 5: Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ώρες: 7
 ΚΕΦ. 6: ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ώρες: 5
 ΚΕΦ. 7: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ώρες: 8
 ΚΕΦ. 8: ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ώρες: 5
 ΚΕΦ. 9: ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ώρες: 6
 ΚΕΦ. 10: Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ώρες: 8

Στο Βιβλίο για τον Καθηγητή υπάρχουν όλες οι απαραίτητες οδηγίες, συμπληρωματική βιβλιογραφία και υλικό προς επεξεργασία, σχέδια μαθήματος, προτάσεις για αξιολόγηση των μαθητών, κ.τ.λ

Σκοπός του μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος είναι να αποκτήσει ο μαθητής **πολιτική παιδεία**. Ειδικότερα, να κατανοήσει την οργάνωση και λειτουργία της πολιτείας και να αναπτύξει πολιτική συνείδηση και κριτική σκέψη, ώστε να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό και πολιτικό «γίγνεσθαι» ως ελεύθερος και υπεύθυνος πολίτης.

Ειδικοί σκοποί

Το μάθημα «Πολιτική και Δίκαιο» έχει σκοπό οι μαθητές να μπορούν να:

- Κατανοήσουν βασικές έννοιες της πολιτικής και του δικαίου και να αναπτύξουν δημιουργική σκέψη και κριτική ικανότητα στην προσέγγιση των γνωστικών αντικειμένων αυτών των επιστημών.

- Διαπιστώσουν το δυναμικό χαρακτήρα της πολιτικής και του δικαίου, των πολιτικών θεσμών και των πολιτικών πρακτικών και να συνειδητοποιήσουν ότι αυτά εξαρτώνται από την ατομική και συλλογική συμμετοχή/δράση.
- Κατανοήσουν και να αξιολογήσουν την πορεία της εξέλιξης από την πόλη κράτος στο ελληνικό κράτος, καθώς και βασικά στοιχεία της συνταγματικής μας ιστορίας.
- Κατανοήσουν κριτικά την οργάνωση και την λειτουργία του κράτους, αλλά και να προβληματιστούν για τις δυσλειτουργίες του.
- Διακρίνουν και να αναλύουν το περιεχόμενο των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και να διαπιστώνουν την αλληλοσυμπλήρωση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
- Διαπιστώσουν τις λειτουργίες και τις σχέσεις των ΜΜΕ, και να αξιολογούν τις επιδράσεις τους.
- Κατανοήσουν την πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ανάγκη συμμετοχής του κράτους και των πολιτών στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.
- Διαπιστώσουν την ανάγκη ύπαρξης διεθνών σχέσεων, διεθνούς δικαίου και διεθνών οργανισμών, καθώς και την αναγκαιότητα της συνεργασίας της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προβλημάτων και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επιπλέον να:

- Κατανοούν και να ερμηνεύουν τα εκάστοτε πολιτικά γεγονότα/συμβάντα στην Ελλάδα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στον κόσμο.
- Συνειδητοποιήσουν την αξία του διαλόγου και να μάθουν να υποστηρίζουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα.
- Καλλιεργήσουν τις κοινωνικές σχέσεις, την ατομική και κοινωνική ευθύνη, την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη, με στόχο την κοινωνική συνοχή.
- Αναπτύξουν την ελληνική ταυτότητα και συνείδηση με βάση την εθνική και πολιτισμική μας κληρονομιά, αλλά και να μάθουν να σέβονται τις οικουμενικές αξίες.
- Κρίνουν τον τρόπο άσκησης της πολιτικής εξουσίας.
- Σέβονται και να προστατεύουν το δημοκρατικό πολίτευμα.

Διδακτική μεθοδολογία

Τα θέματα πρέπει να διδαχτούν με τρόπο ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του μαθήματος. Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί ότι η μάθηση πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μια ενεργητική διαδικασία, η οποία συντελείται μέσα από μια διαρκή αλληλεπίδραση του μαθητή με το **κοινωνικό-οικονομικό-πολιτικό-πολιτισμικό του περιβάλλον**.

Ο προγραμματισμός της διδακτέας ύλης (ετήσιος, εξαμηνιαίος, εβδομαδιαίος και ωριαίος), είναι απαραίτητος, ώστε, αν χρειασθεί να γίνουν έγκαιρα οι

αναγκαίες προσαρμογές, διότι πρέπει **να διδαχθεί ολόκληρο το βιβλίο**. Επιπλέον, η ενημέρωση για το περιεχόμενο και τους σκοπούς του ΑΠΣ, η γνώση του περιεχομένου του βιβλίου, η εξασφάλιση και η χρήση του αναγκαίου διδακτικού υλικού και εποπτικών μέσων, είναι απαραίτητα για την επίτευξη των διδακτικών στόχων.

Ο εκπαιδευτικός, χρειάζεται να προσεγγίζει το γνωστικό αντικείμενο διαθεματικά και διεπιστημονικά. Λόγω της «πολιτικής» φύσης των θεμάτων χρειάζεται να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός και αντικειμενικός, «αξιολογικά ουδέτερος».

Όσον αφορά τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις, προτείνεται ο συνδυασμός μεικτών και μαθητοκεντρικών μορφών διδασκαλίας. Ενδείκνυται να χρησιμοποιηθεί συνδυασμός τεχνικών, όπως η σύντομη εισήγηση, οι ερωτήσεις, η παύση, ο διάλογος, η αντιπαράθεση, η διερεύνηση και η επεξεργασία δεδομένων. Επιπλέον, χρήσιμες δραστηριότητες είναι:

- Η μελέτη πηγών με στόχο την ιστορική και συγκριτική προσέγγιση της γνώσης.
- Η βιωματική προσέγγιση μέσω κατάλληλων ερωτήσεων και διαλόγων.
- Η παρουσίαση επίκαιρων γεγονότων από εφημερίδες, ταινίες, διαδίκτυο κτλ. και η διοργάνωση ομαδικών συζητήσεων, σχετικών με το περιεχόμενο του μαθήματος.
- Η οργάνωση επισκέψεων σε διάφορους φορείς, όπως η βουλή, τα δικαστήρια, οι Μ.Κ.Ο, τα ΜΜΕ, κ.τ.λ.
- Η πρόσκληση στο σχολείο δημοσίων προσώπων, ειδικών, εκπροσώπων οργανισμών.
- Οι ατομικές και ομαδικές εργασίες των μαθητών και η παρουσίασή τους στην τάξη.
- Η διεξαγωγή μικρής έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίων, συνεντεύξεων, βιβλιογραφίας, κτλ., για τη διερεύνηση ενός ζητήματος τοπικού, εθνικού, ευρωπαϊκού, παγκόσμιου ενδιαφέροντος, η ανάλυση και η διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπισή του.

Αξιολόγηση του μαθητή και της διδασκαλίας

Η αξιολόγηση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διδασκαλίας. Μέσω αυτής, επιτυγχάνεται η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο εντοπισμός των ελλείψεων των μαθητών, με στόχο την πρόοδό τους και τη βελτίωση της προσφερόμενης εκπαίδευσης.

Ειδικότερα, η αξιολόγηση του εν λόγω μαθήματος αποσκοπεί:

- Στη διερεύνηση της μαθησιακής πορείας των μαθητών σ' όλα τα θέματα για την «Πολιτική και Δίκαιο», που προσφέρονται στο ΑΠΣ.
- Στον εντοπισμό των μαθησιακών δυσκολιών των μαθητών, με στόχο το σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων για τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας.

- Στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με την ενίσχυση και ενθάρρυνση των μαθητών και τη δημιουργία κινήτρων μάθησης για το μάθημα της Πολιτικής και του Δικαίου.
- Στην ανάπτυξη δημιουργικής ικανότητας, πολιτικής συνείδησης και κριτικής σκέψης, καθώς και των ιδιαίτερων κλίσεων, δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων των μαθητών.
- Στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και του ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Η αξιολόγηση στο μάθημα «Πολιτική και Δίκαιο» θα γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Π.Δ 246/1998 και ειδικότερα τα οριζόμενα για τα μαθήματα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών επιστημών.

Οι τεχνικές αξιολόγησης των μαθητών πρέπει να συναρτώνται άμεσα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τους στόχους και το περιεχόμενο του μαθήματος της Πολιτικής και του Δικαίου. Ειδικότερα, για την αξιολόγηση του μαθήματος, εκτός από τις γραπτές δοκιμασίες των τετραμήνων και των τελικών εξετάσεων, προτείνονται επιπλέον:

- **Η προφορική εξέταση.** Γίνεται συνήθως με ερωτήσεις που απαιτούν σύντομη (όχι μονολεκτική) ή ελεύθερη απάντηση.
- **Οι γραπτές εξετάσεις.** Ολιγόλεπτες ή ωριαίες για την αξιολόγηση μιας συγκεκριμένης ενότητας ή ευρύτερων εννοιών. Προτείνεται η χρήση ερωτήσεων ανοικτού ή κλειστού τύπου. Σημειώνεται ότι οι ερωτήσεις πρέπει να είναι ιεραρχημένες ως προς το βαθμό δυσκολίας και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μαθητών κάθε σχολείου.
- **Η παρακολούθηση, το ενδιαφέρον και η συμμετοχή** του μαθητή κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας.
- **Οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες.** Δίνονται εργασίες είτε ατομικές είτε ομαδικές για διάφορα, συνήθως επίκαιρα, κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα.
- **Ατομικό Δελτίο Εργασιών του μαθητή.** Περιλαμβάνει εργασίες και δραστηριότητες του μαθητή.
- **Η αυτοαξιολόγηση του μαθητή.** Ζητείται από το μαθητή να αξιολογήσει τη συμμετοχή του στο μάθημα, τις εργασίες του, την προφορική ή γραπτή εξέτασή του, με τρόπο αντικειμενικό, χωρίς υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Οι οδηγίες για το μάθημα «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή» (βιβλίο «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή» των Στέλλα Σωτηρίου, Στέλλα Κορδονούρη, Αικατερίνη Ζαφρανίδου) περιλαμβάνουν τα εξής:

1. Βασικοί άξονες/ενότητες του μαθήματος.

Το μάθημα διακρίνεται σε τέσσερις βασικές ενότητες, οι οποίες χωρίζονται σε δεκατρία κεφάλαια. Οι βασικές ενότητες του μαθήματος και οι αντίστοιχες ώρες διδασκαλίας είναι οι εξής:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:	1 ώρα
ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ	19 ώρες
ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ	25 ώρες
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	5 ώρες
ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	5 ώρες

2. Σκοπός διδασκαλίας του μαθήματος.

Σκοπός του μαθήματος «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή» στην Γ' Γυμνασίου είναι:

- Η εμπέδωση γνώσεων, η καλλιέργεια δεξιοτήτων και η ανάπτυξη στάσεων και αξιών που αποκτήθηκαν στην Α/θμια Εκπαίδευση.
- Η ανάπτυξη της προσωπικότητας, της ατομικής και κοινωνικής ευθύνης και αλληλεγγύης του ελεύθερου, υπεύθυνου και κριτικά σκεπτόμενου πολίτη.
- Η καλλιέργεια οικουμενικών και πανανθρώπινων αξιών και η εφαρμογή τους στην κοινωνική και πολιτική δράση/ζωή.
- Η ανάπτυξη της ελληνικής μας ταυτότητας και συνείδησης με βάση την εθνική και πολιτιστική μας κληρονομιά.
- Η καλλιέργεια των κοινωνικών σχέσεων και της κοινωνικής συνοχής.

3. Διδακτική Μεθοδολογία.

Στην αρχή του σχολικού έτους ο καθηγητής κάνει **ετήσιο και μηνιαίο προγραμματισμό της διδασκτέας ύλης** (βλέπε ανωτέρω παρ.1). Σημειώνεται ότι οι ώρες διδασκαλίας αρκούν για να διδαχτεί ολόκληρη η ύλη του βιβλίου, συμπεριλαμβανομένων και των τεσσάρων θεμάτων (4 ώρες) της διαθεματικής προσέγγισης.

Επισημαίνεται ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει. Είναι συνεργάτης και διευκολυντής της ομάδας/τάξης. Ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία της μάθησης και προσπαθεί να αναπτύξει όλα τα είδη νοημοσύνης (γλωσσική, μαθηματική, συναισθηματική κτλ.) των μαθητών. Επίσης, η διαρκής σύνδεση θεωρίας και πράξης είναι απαραίτητη, διότι κινητοποιεί τον μαθητή, τον κάνει να έχει ενδιαφέρον και να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι.

Ειδικότερα, οι βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα είναι:

- **Η μαθητοκεντρική και εξατομικευμένη διδασκαλία** με στόχο την ενεργοποίηση και συμμετοχή του μαθητή. Να μάθει ο μαθητής να μαθαίνει.
- **Η διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση** με στόχο τη συνολική αντίληψη του αντικειμένου και της πραγματικότητας.
- **Η μικρότερη έμφαση στο περιεχόμενο και η μεγαλύτερη έμφαση στη διαδικασία** με στόχο την ανάπτυξη της αναλυτικής και συνθετικής ικανότητας και της κριτικής σκέψης.
- **Τα παιχνίδια ρόλων και η δραματοποίηση**, δηλαδή η βιωματική προσέγγιση με στόχο την καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας.
- **Η άσκηση των μαθητών στην παρατήρηση, περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία** ενός κοινωνικοπολιτικού φαινομένου, θεσμού κτλ.
- **Η έρευνα, με ερωτηματολόγιο, συνεντεύξεις κτλ.** για τη διερεύνηση ενός ζητήματος τοπικού, εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος, καθώς και η εύρεση και διατύπωση λύσεων για την αντιμετώπισή του.
- **Η διοργάνωση ομαδικών συζητήσεων**, συζητήσεων στρογγυλής τράπεζας, για διάφορα επίκαιρα κοινωνικο-πολιτικά θέματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, με στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν ικανότητα ομιλίας / έκφρασης, ακρόασης, διαλόγου, επιχειρηματολογίας, διαχείρισης και επίλυσης συγκρούσεων, ανάληψης ευθυνών.
- **Η μελέτη πηγών** με στόχο την ενεργοποίηση του μαθητή και την ιστορική και συγκριτική προσέγγιση της γνώσης.
- **Η χρήση των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας** (αφήγηση, ερωτήσεις-απαντήσεις, χρήση σχολικού εγχειριδίου και βοηθημάτων, εργασίες μαθητών κτλ.).

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω προσεγγίσεις δεν είναι περιοριστικές. Κάθε εκπαιδευτικός σε κάθε μάθημα μπορεί να εφαρμόσει όποιες μεθόδους κρίνει προσφορότερες, αρκεί να αφήσει τη φαντασία του ελεύθερη, έχοντας ως οδηγό το στόχο του μαθήματος.

4. Αξιολόγηση.

Η αξιολόγηση των μαθητών συνίσταται αφενός στον έλεγχο επίτευξης των στόχων του Π.Σ. και της διδασκαλίας και αφετέρου στην παρακολούθηση της συμμετοχής και του βαθμού δραστηριοποίησης των μαθητών κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας.

Βασικός σκοπός της αξιολόγησης του μαθητή είναι η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ο εντοπισμός των ελλείψεων, σε επίπεδο μάθησης και συμπεριφοράς /στάσης, με στόχο την πρόοδο του μαθητή και τη βελτίωσή της προσφερόμενης εκπαίδευσης.

Στην αξιολόγηση του μαθητή χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι εξής **βασικές αρχές**:

- Η αξιολόγηση αφορά όχι μόνο τις γνώσεις που έχουν αποκτηθεί αλλά και

την απόκτηση ικανοτήτων, δεξιοτήτων, καθώς και τη διαμόρφωση στάσεων και αξιών από τους μαθητές.

- Κατά την αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών, οι διαφορές στους τρόπους και τους ρυθμούς μάθησης. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως το στάδιο της γλωσσικής ανάπτυξης των μαθητών (π.χ. παιδιά μεταναστών), καθώς και οι ευκαιρίες που έχει κάθε παιδί για μάθηση στο κοινωνικο-οικογενειακό του περιβάλλον.

- Ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών εξαρτάται από τους στόχους και το περιεχόμενο του εξεταζόμενου γνωστικού αντικειμένου. Γενικά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο οι παραδοσιακοί όσο και οι σύγχρονοι τρόποι αξιολόγησης. Ειδικότερα:

- **Η προφορική εξέταση.** Γίνεται συνήθως με ερωτήσεις που απαιτούν σύντομη (όχι μονολεκτική) ή ελεύθερη απάντηση.

- **Η γραπτή εξέταση.** Χρησιμοποιείται σ' αυτήν ποικιλία ερωτήσεων, όπως ελεύθερης ανάπτυξης, επιλογής σωστού-λάθους, αντιστοίχισης, πολλαπλής επιλογής, σύντομης απάντησης, ερμηνείας γραφικών παραστάσεων κτλ. Σημειώνεται ότι οι ερωτήσεις πρέπει να είναι ιεραρχημένες ως προς το βαθμό δυσκολίας και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μαθητών κάθε σχολείου.

- **Η παρακολούθηση και η συμμετοχή του μαθητή κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας.**

- **Οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες.** Δίνονται εργασίες είτε ατομικές είτε ομαδικές για διάφορα, συνήθως επίκαιρα, κοινωνικο-πολιτικά ζητήματα.

- **Το Ατομικό Δελτίο Εργασιών του μαθητή.** Περιλαμβάνει εργασίες και δραστηριότητες του μαθητή.

- **Το ενδιαφέρον και η συμμετοχή του μαθητή σε ζητήματα του σχολείου και γενικότερα σε ζητήματα κοινωνικού/πολιτικού περιεχομένου.**

- **Η αυτοαξιολόγηση του μαθητή.** Ζητείται από το μαθητή να αξιολογήσει τη συμμετοχή του στο μάθημα, τις εργασίες του, την προφορική ή γραπτή εξέτασή του, με τρόπο αντικειμενικό, χωρίς υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση.

- Η αξιολόγηση των μαθητών μπορεί να γίνεται είτε κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας κάθε μαθήματος είτε μετά την ολοκλήρωση μιας διδακτικής ενότητας ή υποενότητας.

5. Διδακτικό υλικό

Αρκετά μέσα και πολλές τεχνικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πιο ενδιαφέρουσα και αποτελεσματική διδασκαλία. Τέτοια μέσα είναι:

- Το βιβλίο του μαθητή.
- Το βιβλίο του καθηγητή.
- Η χρήση των παραδοσιακών εποπτικών μέσω διδασκαλίας (πίνακας, διαφάνειες, slides, CD-Rom κτλ.).
- Η χρήση των νέων τεχνολογιών (εκπαιδευτική τηλεόραση, βίντεο, Υπολογιστής κτλ.).
- Η χρήση επίκαιρου έντυπου υλικού (εφημερίδες, περιοδικά, αφίσες κτλ.).

- Η αξιοποίηση των στατιστικών στοιχείων, πινάκων, διαγραμμάτων κτλ. που υπάρχουν στο σχολικό βιβλίο.
- Επισκέψεις σε χώρους και θεσμούς (Βουλή, δήμος κτλ.) για να τους γνωρίσουν άμεσα και να ενημερωθούν για την οργάνωση και λειτουργία τους.

6. Προτεινόμενες διαθεματικές δραστηριότητες

Προτείνονται τα εξής θέματα για διαθεματικές δραστηριότητες:

Θέμα 1^ο: Φτώχεια, ανεργία, καταναλωτισμός: Εκπόνηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών (πίνακες, διαγράμματα, εκθέσεις κλ.π.) μετά από συγκέντρωση στοιχείων από εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία, Ε.Σ.Υ.Ε., ΟΑΕΔ κ.λπ. για τη φτώχεια, την ανεργία, τον καταναλωτισμό. **Θεμελιώδεις έννοιες.** Αλληλεπίδραση, μεταβολή, Άτομο-κοινωνία, Σύστημα, Πολιτισμός κ.λπ. **Προεκτάσεις** στην Οικιακή Οικονομία, την Ιστορία, τα Μαθηματικά, τη Γεωγραφία, το ΣΕΠ και τη Γλώσσα.

Θέμα 2^ο: Τροχαία ατυχήματα-κυκλοφοριακή αγωγή: Εκπόνηση ατομικών ή ομαδικών εργασιών μετά από έρευνα σε επίπεδο Δήμου / Νομού / Χώρας / Ε.Ε., για τον αριθμό, τις αιτίες και τις επιπτώσεις των τροχαίων ατυχημάτων. Επιλογή και καταγραφή των σημαντικότερων κανόνων κυκλοφοριακής αγωγής (ΚΟΚ) μετά από επίσκεψη στην Τροχαία της περιοχής. Καταγραφή δεξιοτήτων και στάσεων για την πρόληψη των ατυχημάτων. **Θεμελιώδεις έννοιες.** Σύστημα, πολιτισμός, αλληλεπίδραση, επικοινωνία, προσωπικότητα. **Προεκτάσεις** στην Οικιακή Οικονομία, τα Μαθηματικά και την Τεχνολογία.

Θέμα 3^ο: Ο αθλητισμός και η βία: Ανάλυση ατομικών ή ομαδικών εργασιών με καταγραφή, ανάλυση και ερμηνεία κρουσμάτων βίας εντός και εκτός αθλητικών χώρων. Καταγραφή των επιπτώσεων της βίας στο άτομο και την κοινωνία. Συγκριτική μελέτη για τις αξίες και τους στόχους του αθλητισμού στην αρχαιότητα (ολυμπιακό ιδεώδες) και στη σύγχρονη εποχή. Καταγραφή κοινωνικών και προσωπικών δεξιοτήτων για την πρόληψη της βίας. **Θεμελιώδεις έννοιες.** Σύστημα, αλληλεπίδραση, μεταβολή, επικοινωνία, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στην Ιστορία, τη Φυσική Αγωγή, τη Γλώσσα.

Θέμα 4^ο: Προστασία του περιβάλλοντος, περιβαλλοντική αγωγή. Καταγραφή περιπτώσεων και των επιπτώσεων της ρύπανσης του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δήμου / Κοινότητας / Χώρας / Ε.Ε./ Κόσμου και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους. Καταγραφή ενός αριθμού διαφορετικών ειδών (φυτών, ζώων, προϊόντων κ.λπ.) που έχουν σχέση απόλυτης αλληλεξάρτησης μεταξύ τους και με το περιβάλλον. **Θεμελιώδεις έννοιες.** Σύστημα αλληλεπίδραση, μεταβολή, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στη Γεωγραφία, την Τεχνολογία, τη Βιολογία, την Ιστορία, τη Γλώσσα.

Σημείωση: Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, αλλά και στο διδακτικό εγχειρίδιο υπάρχουν στόχοι και ενδεικτικές δραστηριότητες για κάθε διδακτική ενότητα.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

**Μάθημα Επιλογής (2 ώρες την εβδομάδα,
καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους)**

Θα διδαχθεί το βιβλίο **"ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ"** των *Μ. Γκίβαλου, Β. Γρηγοροπούλου, Δ. Κοτρογιάννου, Γ. Μανιάτη.*

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος παραμένει ως έχει για το σχολικό έτος 2008-2009, ήτοι:

Εισαγωγή

2. Δημιουργία και διαμόρφωση των Κοινωνικών Επιστημών
3. Θεμελιωτές των Κοινωνικών Επιστημών
5. Σύγχρονη κοινωνική οργάνωση και συμπεριφορές

Από το σχολικό έτος 2000-2001 εγκαινιάζεται ένα νέο διδακτικό πακέτο για τη στήριξη και τη διδασκαλία του γνωστικού αντικειμένου των Κοινωνικών Επιστημών, και ειδικότερα του μαθήματος **"Ιστορία των Κοινωνικών Επιστημών"**.

Το διδακτικό πακέτο αποτελείται από το Βιβλίο του Μαθητή, το Βιβλίο του Καθηγητή και το Τετράδιο Εργασίας του Μαθητή.

Εκτός από τα κείμενα, το Βιβλίο του Μαθητή περιλαμβάνει αρχικούς διδακτικούς στόχους και εισαγωγικές ερωτήσεις κατά ενότητα και έχει εμπλουτιστεί με παραθέματα-πορτρέτα Κοινωνικών Επιστημόνων ή αποσπάσματα από έργα, τα οποία εκτιμάται ότι θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών. Επίσης, περιλαμβάνει ανακεφαλαιώσεις, γλωσσάριο/λεξιλόγιο και ερωτήσεις απομνημόνευσης, που συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των κειμένων. Τέλος, στο βιβλίο έχει ενσωματωθεί και βιβλιογραφία, στην περίπτωση που κάποιοι μαθητές επιθυμούν να εμβαθύνουν ή να τεκμηριώσουν σχετικές εργασίες.

Το Τετράδιο Εργασίας του Μαθητή περιλαμβάνει αυθεντικά κείμενα τα οποία καλούνται οι μαθητές να ερμηνεύσουν και να σχολιάσουν. Περιλαμβάνει επίσης θέματα για συζήτηση και ερωτήσεις κρίσης. Τέλος, το Βιβλίο περιλαμβάνει προτάσεις για εργασίες και ασκήσεις, καθώς και τεστ αυτοαξιολόγησης με ερωτήσεις διαφορετικού τύπου για την καλύτερη εμπέδωση των εννοιών των Κοινωνικών Επιστημών.

Το Βιβλίο του Καθηγητή περιλαμβάνει εκπαιδευτικούς στόχους, ενδεικτική βιβλιογραφία ανά ενότητα, καθώς και οδηγίες και τους τρόπους προσέγγισης της διδακτέας ύλης με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση του Βιβλίου του μαθητή και του Τετραδίου Εργασίας από τους μαθητές. Συμπληρωματικά, επειδή υπάρχει μια πληθώρα ερωτήσεων στο Τετράδιο Εργασίας, θα προτείναμε στους διδάσκοντες να χρησιμοποιήσουν όλα τα τεστ αυτοαξιολόγησης και να αξιο-

ποιήσουν δειγματοληπτικά τους άλλους τύπους εμπέδωσης της ύλης (π.χ. ερμηνεία κειμένων, τα θέματα για συζήτηση, εργασίες και ασκήσεις κ.τ.λ.).

Με το συνεχή διάλογο και την αλληλούποστήριξη των τριών μερών του διδακτικού πακέτου και με τη ζωντανή σύμπραξη των διδασκόντων και των διδασκομένων εκτιμάται ότι θα εξυπηρετηθούν οι διδακτικοί σκοποί και στόχοι, έτσι όπως αυτοί έχουν προδιαγραφεί στα κείμενα του Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών για τις Κοινωνικές Επιστήμες και του Προγράμματος Σπουδών για το Μάθημα "Ιστορία των Κοινωνικών Επιστημών".

Για τις Κοινωνικές Επιστήμες η ιδέα του διδακτικού πακέτου στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί καινοτομία για τη χώρα μας. Το Π.Ι. προτίθεται να την αξιολογήσει στην πράξη και αναμένει με μεγάλο ενδιαφέρον τις παρατηρήσεις των διδασκόντων και των Σχολικών Συμβούλων.

ΑΡΧΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ (ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Το μάθημα "Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών " είναι υποχρεωτικό μάθημα της Τεχνολογικής κατεύθυνσης της Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου. Οι διδάσκοντες πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στον προγραμματισμό της ύλης προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν βασικές έννοιες της επιστήμης της Οργάνωσης και Διοίκησης, στο βαθμό μάλιστα που οι μαθητές δεν έχουν διδαχθεί ανάλογο μάθημα σε προηγούμενες τάξεις.

Η διδασκαλία του μαθήματος "Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών " έχει προβλεφθεί να είναι δίωρη εβδομαδιαίως. Προτείνεται ύστερα από την ολοκλήρωση της διδασκαλίας του κάθε κεφαλαίου να προβλεφθεί χρόνος, κατά την κρίση πάντα του διδάσκοντος, α) για ανακεφαλαίωση της ύλης και β) για αξιολόγηση των μαθητών.

Οι οδηγίες που ακολουθούν έχουν σκοπό να επισημάνουν ορισμένα κρίσιμα σημεία για τη διδασκαλία του. Οι οδηγίες αυτές έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα και σε καμία περίπτωση δεν έχουν σκοπό να παραβλέπουν τη δυνατότητα του διδάσκοντα για ευελιξία και προσωπική διαχείριση της διδακτικής πράξης στο πλαίσιο τήρησης του αναλυτικού προγράμματος και της προσπάθειας για επίτευξη των στόχων του μαθήματος.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Οι καθηγητές προτείνεται να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και εκπαιδευτικές πρακτικές που θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών και θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν ευκολότερα το περιεχόμενο του μαθήματος. Ενδεικτικά προτείνεται η συζήτηση σχετικών προβλημάτων στην τάξη, η ανάθεση ατομικών-ομαδικών εργασιών/ερευνών κ.τ.λ.

Σημειώνεται η αναγκαιότητα σύνδεσης εννοιών και θεμάτων του μαθήματος με παραδείγματα και εμπειρίες από την καθημερινή ζωή των μαθητών .

Η εφαρμογή των προαναφερόμενων διδακτικών προσεγγίσεων αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της συμμετοχής των μαθητών στην τάξη, στη δημιουργία θετικής στάσης και στην εστίαση του ενδιαφέροντος των μαθητών απέναντι στο εν λόγω μάθημα.

Επιπροσθέτως, σημειώνεται η αναγκαιότητα εμπλουτισμού των ασκήσεων και των ερωτήσεων που ήδη υπάρχουν στο βιβλίο με κατάλληλες ασκήσεις σύμ-

φωνα με την κρίση των καθηγητών (πχ: ερωτήσεις σωστού -λάθους, ερωτήσεις αντιστοίχισης, σύντομης απάντησης κλπ).

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα "*Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών*" αποτελεί μια απλή εισαγωγή στην Επιστήμη της Οργάνωσης και Διοίκησης (Μάνατζμεντ).

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται να αναπτύξουν οι μαθητές ένα δομημένο εννοιολογικό υπόβαθρο, το οποίο θα τους επιτρέψει να αντιλαμβάνονται και να κατανοούν τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και την οργάνωση και διοίκηση αυτών. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται να κατανοήσουν οι μαθητές:

- Τους λόγους δημιουργίας των επιχειρήσεων και οργανισμών, τα στοιχεία που τις συνθέτουν και τις σχέσεις τους με το περιβάλλον.
- Τις κύριες επιχειρησιακές λειτουργίες.
- Τη σπουδαιότητα και το περιεχόμενο της οργάνωσης και διοίκησης και τις διοικητικές λειτουργίες.
- Τη σπουδαιότητα και το περιεχόμενο της οργάνωσης και των λειτουργιών διοίκησης.
- Τον προσανατολισμό ως προς το περιεχόμενο των επαγγελματιών στο χώρο διοίκησης επιχειρήσεων.

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι διδάσκοντες πριν εξασφαλίσουν τη διάθεση των μαθητών για προσπάθεια στο συγκεκριμένο μάθημα πρέπει να τους πείσουν για τα οφέλη του συγκεκριμένου μαθήματος.

Παρακάτω παραθέτουμε ενδεικτικά μερικές ιδέες-προτάσεις τις οποίες μπορούν να διαμορφώσουν ή να εμπλουτίσουν αντίστοιχα οι διδάσκοντες:

- Οι έννοιες και οι αρχές του μαθήματος είναι καθημερινά εφαρμόσιμες από όλους τους ανθρώπους στην προσωπική, οικονομική και κοινωνική τους ζωή (πχ: οργάνωση μιας εκδρομής, επικοινωνία με γονείς ή φιλικά πρόσωπα, λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων κλπ).
- Το συγκεκριμένο μάθημα είναι ένα σύγχρονο, επίκαιρο και ιδιαίτερα πρωτοποριακό μάθημα, το οποίο θα προσφέρει στους μαθητές σημαντικά εφόδια για μια επιτυχημένη προσωπική και επαγγελματική ζωή.
- Οι γνώσεις και οι εμπειρίες που θα αποκτήσουν οι μαθητές στα πλαίσια αυτού του μαθήματος θα τους βοηθήσει να αναπτύξουν χρήσιμες κοινωνικές δεξιότητες απαραίτητες στη σημερινή κοινωνία και στη σύγχρονη αγορά εργασίας. Αυτές διακρίνονται σε δεξιότητες :

1. Στο τέλος του παρόντος διδακτικού υλικού παρατίθενται ενδεικτικές ερωτήσεις/ασκήσεις.